

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN A DIDAKTIKY DĚJEPISU

FRANTIŠEK FAJTL
PO ROCE 1945

FRANTIŠEK FAJTL
AFTER YEAR 1945

Autor: Martin Holeček

Vedoucí práce: PhDr. Lubor Václavů

Praha 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně s pomocí pramenů a literatury, které jsou uvedeny v seznamu použité bibliografie.

V Praze dne 3. prosince 2012

.....

Podpis

Poděkování

Mé poděkování patří všem, kteří mi poskytli potřebné informace a rady. Jmenovitě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Luborovi Václavů za jeho cenné rady, připomínky a autentické svědectví, které mi při zpracování bakalářské práce velice pomohlo. Dále bych chtěl poděkovat PhDr. Jitce Bílkové, vedoucí skupiny z Archivu bezpečnostních složek pracující v badatelně Na Struze, za vlídné přijetí, ochotu a trpělivost při vyhledávání archivních materiálů.

Obsah

	ÚVOD.....	5
1	STRUČNÝ ŽIVOTOPIS DO ROKU 1945.....	12
2	ZÁVĚR DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY A NÁVRAT DOMŮ.....	17
3	PRVNÍ POVÁLEČNÉ ROKY A PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ.....	21
4	ZATČENÍ, VYŠETŘOVÁNÍ A ZÁKON Č. 231/1948 SB.....	26
5	VĚZNĚNÍ, ŽIVOT NA MÍROVĚ A TNP.....	34
6	NÁVRAT Z TNP A „BÝVALÍ LIDÉ“	45
7	REHABILITACE V 60. LETECH.....	50
8	PŘEDNÁŠKOVÁ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST.....	54
9	NOVÁ NADĚJE V PODOBĚ SAMETOVÉ REVOLUCE A ODKAZY MINULOSTI.....	59
	ZÁVĚR.....	63
	RESUMÉ.....	65
	SEZNAM ZKRATEK.....	67
	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY.....	69
	PŘÍLOHY.....	73

ÚVOD

„V druhé světové válce porazili spojenci nepřítele a po ní odsoudili k nejvyššímu trestu nacistickou stranu Německa jako nositele násilí, kruté diktatury a nespravedlnosti. Za to, že týrala, mučila a popravovala nevinné lidi jenom proto, že toužili po svobodě a demokracii, ji nejvyšší soud vítězné koalice zakázal a její vůdce odsoudil k nejvyššímu trestu.

Je známo, že komunistická strana československá v čele s ÚV po dlouhá léta prováděla v menším měřítku totéž. Zasluhovala by proto podobný trest. Místo toho byla odsouzena k odpočinku na sametovém křesle. Až po libé dřimotě a snění procitne, bude si zase dělat, co bude chtít, včetně, možné recidivy.“¹

Těmito slovy zakončil generálporučík v. v. Ing. František Fajtl své stručné memoáry o socialistické době. Já však těmito větami začnu a budu se vracet do minulosti po stopách tohoto válečného pilota a národního hrdiny, a to do období počínajíc koncem druhé světové války.

Válečná činnost a s ní související roky 1939 – 1945 jsou nejznámějším a nejlépe zmapovaným časovým úsekem v životě Františka Fajtla. Tato skutečnost je zřejmě způsobena především memoáry, jež generál sám napsal. Zasáhly širokou část společnosti a díky vyprávěcímu talentu autora vtáhly čtenáře do děje.

Co bylo ale po válce? O této fázi života toho není tolik známo. Některé informace podávají pouze vydané paměti nesoucí název *Dva údery pod pás*²

¹ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 130 – 131.

² - FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6.
- Viz textová příloha č. 13.

a zvuková nahrávka³, která není příliš známá. Ta zachycuje jeho hlas, jak vypráví své celoživotní vzpomínky. Významným zdrojem se však stala publikace *Generál Fajtl*⁴, jež představuje jeho celoživotní epopej.

Z výše řečeného se tedy pokusím shrnout poválečné roky a život válečného hrdiny v době totalitního systému, kde se především zaměřím na vyšetřování a věznění válečného hrdiny.

Text této bakalářské práce je v určitém smyslu mozaikou. Propojují se zde informace, které uvádí sám František Fajtl v memoárech, s informacemi z úředních spisů.

Práce je členěna do devíti kapitol, které jsou řazeny chronologicky. Některé části jsou doplněny o informace přinášející nástin v tehdejší době aktuálních událostí a slouží tak k ucelení pohledu.

Pro rámcové seznámení se s osobou Františka Fajtla do roku 1945 poslouží stručný životopis, po kterém přichází období konce války spojené především s návratem domů a následujícím pracovním uplatněním. Zlomový bod a druhý „... záludný úder pod pás...“⁵, jenž nastal roku 1950, je uveden v kapitole Zatčení, vyšetřování a zákon č. 231/1948 Sb.

Na tuto kritickou situaci logicky navazuje věznění a dále pak návrat z Mírova a nová fáze života. Ve své bakalářské práci se dále posouvám k rehabilitaci v šedesátých letech. S rokem 1989 přichází nová naděje, jež je zpracována v poslední kapitole.

Pro přiblížení zdrojových materiálů je textová příloha vcelku rozsáhlá a je založena též na chronologickém principu.

³ - POST BELLUM. Paměť národa : *František Fajtl (1912 - 2006)* [online].

© 2002 - 2012. [staženo dne 2012-10-28].

Dostupné na WWW: http://pametnaroda.cz/witness/recording/id/202?locale=cs_CZ

- Dále jen: FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

⁴ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8.

⁵ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 44.

V této části nelze vynechat kritiku pramenů. Provedu ji především u těch základních, jejichž význam je zásadní.

Jak jsem zmínil výše, tak primárními prameny pro tuto bakalářskou práci jsou vlastní paměti Františka Fajtla⁶ a dokumenty uložené v archivech. Jedná se o vyšetřovací spis a dokumentaci StB umístěnou v Archivu bezpečnostních složek⁷, evidenční kartu z TNP Mírov, jež je uložena v Národním archivu České republiky⁸, a kvalifikační listinu (osobní spis důstojníka), kterou lze získat ve vojenském ústředním archivu – vojenském historickém archivu⁹. Za velice přínosné považuji i dokumenty z Osobního spisu F. Fajtla ve Správním archivu v Olomouci spravovaným vojenským ústředním archivem¹⁰.

Vlastní vzpomínky pamětníka jsou všeobecně vzato pro mé téma bakalářské práce nejlepším zdrojem. Mohou však nastat momenty, kdy autor něco vynechá či kdy informace nejsou s odstupem času přesné. Dokáží nám ovšem představit jednu z nejsložitějších složek člověka samotného, tím mám na mysli stav jeho psychiky. Prostřednictvím memoárů si lze plastičtěji představit dané situace, a o to více je nasnadě vžít se do jednotlivých okamžiků života válečného letce. Lidské pocity může popsat nejlépe ten, kdo je sám cítil.

Velmi cennými prameny jsou také úřední spisy a dokumenty. Oproti memoárům mají větší autenticitu a vztahují se k dané době bez časového rozestupu. Ve složkách StB je patrný ideologický postoj režimu, který se vůči vyšetřovanému stavěl značně negativně.

⁶ Viz Seznam použitých pramenů a literatury.

⁷ - Dále jen ABS.
- Viz Seznam použitých pramenů a literatury.

⁸ - Dále jen NA ČR.
- NA ČR, Správa Sboru nápravné výchovy. Evidenční karta, ev. č. 124.

⁹ - Dále jen VÚA – VHA.
- VÚA – VHA, Kvalifikační listina F. Fajtla.

¹⁰ - Dále jen VÚA – SA.
- Viz Seznam použitých pramenů a literatury.

Každý z nás má možnost držet v ruce zdánlivě obyčejné zažloutlé listy papíru, bedlivě uschované v archivech. Jak mrazivě děsivé ale je, když si člověk uvědomí, že tyto dokumenty dokázaly zničit život člověka, jenž bojoval „na život a na smrt“ za svůj národ.“

Evidenční karta je jakási náhražka vězeňského spisu. Pro osoby odsouzené na základě zákona č. 231/1948 Sb. Na ochranu lidově demokratické republiky (a jim podobných), jež byly poslány do TNP, nebyly vytvořeny klasické vězeňské spisy, nýbrž výše zmíněné evidenční karty. V případě Františka Fajtla se nám zachovaly dokumenty opatřené razítkem Tábora nucené práce Mírov, nejsou však uloženy s evidenční kartou v NA ČR, nýbrž ve VÚA – SA a v ABS. K nalezení je zde například posudek vytvořený štábním strážmistrem Kobzou¹¹, propouštěcí potvrzení¹² aj.

Nyní se vrátím zpět k pamětím Františka Fajtla a pokusím se jim věnovat podrobněji.

Zásadní vzpomínkové dílo pro tuto bakalářskou práci představuje kniha *Dva údery pod pás*. Je unikátní tím, že jako první publikace Františka Fajtla přináší informace o životní etapě po druhé světové válce. Obsahuje zajímavé momenty a je napsána velmi čtivě. Je zde však několik bodů, které se rozcházejí s jinými prameny – například s Vyšetřovacím spisem F. Fajtla¹³.

Dva údery pod pás nesou v samotném závěru velký optimismus z nastupující svobodné doby, který je přesto postižen obavou z tehdy nejnovějších změn a událostí.

¹¹ - ABS, Posudky na chovance po dobu jejich zařazení v TNP Mírov.

Sig. E 7_9, inv. j. 7. Posudek na chovance ev. č. 124.

- Viz textová příloha č. 7.

¹² VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Propouštěcí potvrzení. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

¹³ ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV.

Kniha *Podruhé doma*¹⁴ obsahuje informace o posledních letech druhé světové války. Díky ní je dobře znám návrat Františka Fajtla do rodné země a nadcházející aktivity, kterými zakončil svou válečnou činnost. Tehdy ještě netušil, jaké příkoří ho teprve čeká.

Poslední vzpomínkový zdroj tohoto národního hrdiny zde představuje zvuková nahrávka z roku 2003. Byla vytvořena Mikulášem Kroupou pro internetový server www.pametnaroda.cz¹⁵. Forma orální historie je velmi přínosná, jelikož pamětník je pak posluchači díky svému mluvenému slovu rázem bližší.

Rozhovor trvá hodinu a třicet sedm minut. Do tohoto skromného úseku dokázal válečný pilot shrnout svůj dosavadní život a přidat závěrem krátké poselství pro posluchače. Kvalita informací je bohužel poznamenána nepřípravou a nepozorností dotazujícího.

Podstatné vzpomínkové zdroje jsem již shrnul a přikročím tedy k archiváliím.

Z ABS byl získán Vyšetřovací spis F. Fajtla a další dokumenty¹⁶. Pomocí těchto materiálů získáme ucelený názor režimu na válečného hrdinu a dočteme se mnoho dalšího, například: co měl zajištěný na sobě a při sobě během zatčení¹⁷, co vypověděl u výslechu¹⁸, jaký o něm sepsala StB

¹⁴ - FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984.

- Viz textová příloha č. 13.

- Memoárová publikace je poznamenána doslovem. Vytvořil ji doc. RSDr. Zdeněk Šmoldas, CSc. Vliv komunistického režimu se musel projevit alespoň v doslovu těchto pamětí.

¹⁵ POST BELLUM. Paměť národa : *František Fajtl (1912 - 2006)* [online].

© 2002 - 2012. [staženo dne 2012-10-28].

Dostupné na WWW: http://pametnaroda.cz/witness/recording/id/202?locale=cs_CZ

¹⁶ Viz Seznam použitých pramenů a literatury.

¹⁷ ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Zápis o zatčení.

¹⁸ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Protokol.

- Viz textová příloha č. 2.

životopis¹⁹ a mnoho dalších informací.

Jednotilé dokumenty jsou často neoznačené a negramotnost příslušníků státní služby vede skutečně k zamyšlení.

Celkově vzato jsou informace z výše zmíněných složek bohaté a detailní, zároveň však přináší pouze jeden úhel pohledu se záměrem ukázat „škodlivost“ Františka Fajtla pro tehdejší režim a společnost.

Evidenční karta z NA ČR slouží jako úřední pramen o Fajtlově vězeňském pobytu v letech 1950 – 1951, kdy byl umístěn v TNP Mírov.

Jedná se o čtyřstránkovou kartu, jež má třicet tři polí určených pro doplnění personálií. Většina z nich je bohužel prázdná a nepřináší zásadní informace, přesto má tento dokument v této bakalářské práci své místo.

V poslední části Úvodu se zaměřím na knihu *Generál Fajtl*, a tím přistoupím k sekundárním zdrojům.

Výborná a bohatá publikace s názvem *Generál Fajtl* představuje celý generálův život a právem nese podtitul „slovem historika, rodiny a objektivem fotografů“²⁰. Vyšla tohoto roku (tj. 2012) k oslavě stého výročí narození hlavního hrdiny tohoto díla.

V tomto případě se však nejedná o klasickou sekundární literaturu, protože v určitém slova smyslu se o ní dá hovořit jako o edici pramenů. *Generál Fajtl* disponuje fotokopii dokumentů z Osobního spisu F. Fajtla uloženého ve VÚA - SA v Olomouci. Přináší tak materiály, jež nemají existovat a o kterých se zřejmě ani nevědělo. Dokonce samotná lustrace osoby Františka Fajtla ve VÚA tento osobní spis neobjevila. Jeho pobyt ve vězení je oficiálně spojen pouze s evidenční kartou uloženou v NA ČR, ale díky této edici pracujeme s archiváliemi, které pocházejí z TNP Mírov a jedná se tak

¹⁹ - ABS, Mapy zpráv. Sig. Z-7-21. František Fajtl.

- Viz textová příloha č. 8.

²⁰ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 1.

o podobnou situaci jako v případě ABS. Ze sekundární literatury se tak stává další primární pramen.

Bohužel existuje aspekt, který celkový dojem z knihy ničí, chybí totiž seznam použité literatury a zdrojů.

1 STRUČNÝ ŽIVOTOPIS DO ROKU 1945

František Fajtl, stíhací pilot za druhé světové války a autor knih s válečnou tematikou, se narodil dne 20. srpna roku 1912 v malé obci Donín na Lounsku. „Stal se třetím a posledním potomkem osmadvacetiletého vyučeného zedníka Františka Fajtla, který se později stal tím, komu se říkalo malozemědělec – provozoval malou vesnickou mlékárnu. Stejně stará matka Marie Fajtlová, rozená Prošková byla do provdání služebnou ve městě a také sloužila na statku; po svatbě zůstala v domácnosti.“²¹ Měl tak dvě starší sestry, a to Antonii a Annu.

„Od svých šesti let cvičil v Sokolské jednotě Toužetín, což byla dobrá příprava na jeho pozdější dráhu profesionálního pilota.“²² Navštěvoval obecnou školu ve Vrbně a následně měšťanku v Peruci a poté v Lounech. „...po složení přijímacích zkoušek nastoupil v září 1928 na čtyřletou Českou obchodní akademii v Teplicích – Šanově.“²³ V září roku 1933 nastoupil na Vojenskou akademii. Studium probíhalo nejprve v Hranicích na Moravě a dále pak v Prostějově, „...kde se nacházelo letecké učiliště.“²⁴

Během svého mládí hodně cestoval. Jel do Nizozemska a do Liverpoolu v Anglii se dostal již v roce 1936. Využíval svého velkého talentu na jazyky. Dokonale ovládal němčinu a usilovně v této době pracoval na znalosti angličtiny, ruštiny a francouzštiny.

²¹ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 7.

²² Tiscali Media, a. s. OSOBNOSTI.cz. : *František Fajtl* [online]. © 1996 - 2012. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://spisovatele.cz/frantisek-fajtl>

²³ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 11.

²⁴ Tamtéž, s. 18.

Po úspěšném absolvování Vojenské akademie nastoupil jako poručík letectva u druhého leteckého pluku dr. Edvarda Beneše v Olomouci v Přerově.²⁵

„Jeho kariéru v řadách prvorepublikové armády ... zastavily překotné události kolem Mnichova a následně německé okupace Československa. Ta jej zastihla jako zástupce velitele 63. zvědné letky v Přerově, která byla vyzbrojena mimo jiné moderními stroji B. 71 (SB-2), což dokumentuje snímek poručíka Fajtla u jednoho z nich.“²⁶

V červnu 1939 uprchnul do Polska, kde v Krakově vstoupil do československého zahraničního odboje. V době svého odchodu měl tento letec (tehdy v hodnosti poručíka) 1 794 vykonaných letů v celkovém čase bezmála 528 hodin, z toho 263 letů podnikl se stíhačkou Avia B-534.²⁷

Pro nezáměr polského letectva o jeho služby byl František Fajtl převezen do Francie. Musel vstoupit do cizinecké legie s příslibem, že až vypukne válečný konflikt, bude přeřazen k leteckému útvaru. Zde se na jaře roku 1940 dočkal přeškolení na francouzskou leteckou techniku na základnách Avord a Chartres a potom se účastnil bojů v leteckých perutích GC III/9 a GC III/7.²⁸

Ve Francii též ukázal přátelům velice vtipným způsobem svou skvělou mušku. „V domě našich hostitelů stála dole pod schodištěm ošatka s malovanými vejci. Fajtl s letci se z prvního poschodí dívali dolů na vejce.

²⁵ Tiscali Media, a. s. OSOBNOSTI.cz. : *František Fajtl* [online]. © 1996 - 2012.

[cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://spisovatele.cz/frantisek-fajtl>

²⁶ HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008.

[cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>

Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

²⁷ - Tamtéž.

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 83.

²⁸ HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008.

[cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>

Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

‘Podívejte se, jak stíhlí stíhač,’ řekl Fajtl a pustil dolů klíč. Ten se zabodl rovnou do vejce!²⁹

Téhož roku byl evakuován do Anglie, protože Francie kapitulovala. Zde byli stíhací piloti „...velmi žádáni k vzhledem blížícímu se střetnutí s německou Luftwaffe.“³⁰

Činnost československých letců je v bojích pod záštitou Velké Británie především spojována s národními jednotkami, nebylo to ovšem pravidlem. Především v případě Bitvy o Británii doplňovali čs. piloti řady britských stíhacích perutí.³¹ František Fajtl též létal s britskými jednotkami. Jednalo se o první peruť a posléze o sedmnáctou peruť RAF a právě pod nimi se stal účastníkem Bitvy o Británii, kterou strávil v kokpitu stíhačky Hurricane.

U sedmnácté pokračoval v bojové činnosti až do dne 27. května 1941. V té době se formovala nejmladší československá stíhací peruť, a to si žádalo zkušené piloty, mezi které František Fajtl bezesporu patřil. Ve stíhačce Spitfire pokračoval u Třistatřinácté československé stíhací peruti jako pilot a posléze na postu velitele letky.³²

V dubnu roku 1942 byl jmenován velitelem stovcáté druhé britské peruti „City of Bombay“ a stal se prvním Čechem, který velel anglickým a belgickým pilotům.³³

²⁹ REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 25.

³⁰ HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>
Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

³¹ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 151.

³² HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>
Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

³³ Tiscali Media, a. s. OSOBNOSTI.cz. : *František Fajtl* [online]. © 1996 - 2012. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://spisovatele.cz/frantisek-fajtl>

Blížil se pátý květen téhož roku a s ním i zásadní bod Fajtlových válečných zkušeností. „...byl sestřelen nad Francií. Odtud se mu podařilo neuvěřitelně uprchnout přes okupovanou Francii do Španělska, do Gibraltaru a potom zpátky na britské ostrovy.“³⁴ Ve Španělsku se dostal do koncentračního tábora, ale cestu zpět do Velké Británie mu otevřela britská diplomacie. Jeho vzdušným přemožitelem byl Artur Beese.

„Od 24. září 1943 vodil znovu do boje 'svoji' 313. stíhací perut' prakticky do té doby, než byl počátkem roku 1944 jmenován velitelem skupiny dvaceti stíhačů, kteří byli převeleni do Sovětského svazu.“³⁵

Převelení letců nebylo zprvu založeno na žádném vstřícném gestu. „Podle dohody uzavřené 25. října 1940 totiž českoslovenští letci ve Velké Británii byli příslušníky RAF VR po dobu trvání války.“³⁶

První skupina čs. pilotů, kterou vedl škt. Fajtl, přistála v Moskvě dne 2. dubna 1944. V září téhož roku pak odletěl do Bánské Bystrice, kde se aktivně podílel jako velitel prvního československého samotného stíhacího pluku na bojích při Slovenském národním povstání.³⁷

³⁴ HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>
Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 365.

³⁷ - HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>
Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

- Tiscali Media, a. s. OSOBNOSTI.cz. : *František Fajtl* [online]. © 1996 - 2012. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://spisovatele.cz/frantisek-fajtl>

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 379.

Jakmile byl stažen ze Slovenska, působil opět v rámci československé letecké divize prakticky až do konce války. Celý pluk měl ve výzbroji stíhačky Lavočkin La 5FN.³⁸

Válečná bilance Františka Fajtla byly čtyři sestřelené a několik poškozených nepřátelských letounů.³⁹ „Odcházel jako poručík a vrátil se jako major.“⁴⁰ Během své válečné a vojenské aktivní činnosti získal mnoho vyznamenání:⁴¹

- čtyřikrát Československý válečný kříž 1939 - dne 8. října a 26. října 1942, dne 20. června a 30. srpna 1945,
- dvakrát Československá medaile za chrabrost - dne 25. července 1941 a dne 5. května 1943,
- Řád Slovenského národního povstání I. st. - dne 28. srpna 1945,
- Disting Flying Cross DFC - dne 10. listopadu 1942,
- Jugoslávsky řád Partyzánské hvězdy III. st. – dne 22. března 1946,
- Sovětská medaile za vítězství nad Německem – dne 22. dubna 1946.

Dle dalšího pramenu nesla jeho hrud' ještě další ocenění:⁴²

- Československá medaile za zásluhy I. st. – roku 1945,
- Československá vojenská pamětní medaile,
- The 1939-1945 Star with Battle of Britain Clasp,
- Air Crew Europe Star,
- důstojník Řádu Rumunské koruny – dne 20. prosince 1947.

³⁸ HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>
Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

³⁹ HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>
Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

⁴⁰ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 704.

⁴¹ VÚA - VHA, Kvalifikační listina F. Fajtla.

⁴² RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 704 - 705.

2 ZÁVĚR DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY A NÁVRAT DOMŮ

„Pozdě v noci jsem zachytil zprávu, že admirál Dönitz se rozhodl ke kapitulaci všech ozbrojených sil Německa. Lovil jsem Moskvu, ale ta o události mlčela.“⁴³ Noc z 8. května 1945 představovala pro Františka Fajtla další chvíle, kdy cítil, že válka už opravdu pomalu končí a prozatím s tím nejlepším výsledkem.

Potvrzený a vyhlášený mír zažil v Polsku na polním letišti Poremba⁴⁴. Po kapitulaci zavládla na tomto letišti neuvěřitelná euforie, na kterou vzpomínal národní hrdina ještě v téměř jednadevadesáti letech se slovy: „Skutečně tak potom přišla oficiální zpráva, no tak jsme zastavili palbu, vylítli jsme ven, slavili jsme to všechno. Stříleli jsme do vzduchu a oslavovali jsme to prostě.“⁴⁵

Následně dne 9. května⁴⁶ odletěl s velitelem třetího leteckého pluku Guljaničem na rekognoskaci letiště v prostoru Studénka – Albrechtičky. Díky tomuto startu zažil první poválečné přistání na českém území, které lze považovat za první krůček k vytouženému návratu domů. Na letišti Studénka – Albrechtičky byl se svým kolegou Guljaničem přivítán zprvu chladně, ovšem záhy došlo k opadnutí nervozity. Místní zjistili, že piloti jsou Češi, a rozpovídali se. Během hovoru „...se od skupinky oddělila žena a kamsi odběhla. Za chvíli se vrátila s lahví koňaku. Bylo ho v ní sotva zakryté dno.

⁴³ FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 242.

⁴⁴ Poremba = Poręba

⁴⁵ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.
- Viz textová příloha č. 12.

⁴⁶ V tomto případě se rozchází určení času. Dle následujících pramenů se jednalo o:
- FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 243. – Odpoledne.
- Kniha letů 2. perutě 1. let. pluku v SSSR. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).
– Dopolnedne.

‘Napijte se, prosím, na přivítanou. Tu trošku jsem schovávala pro naše první vojáky’, řekla tiše.⁴⁷ Jmenovaní letci si tohoto gesta velice vážili.

František Fajtl však označuje za den svého návratu do vlasti až 10. květen 1945, kdy měl za úkol opět letět do Albrechtic. Tentokrát však s cílem kontrolovat přesun leteckých pluků na toto letiště. „Počínaje 10. květnem 1945 se všechny tři pluky, nacházející se jak v Porębě, tak i v Balicích a v Miedzyrzece, začaly přesouvat na Němci vyklizené plní letiště Albrechtický u Příbora.“⁴⁸ Tento den tedy označoval za opravdové „podruhé doma“, protože svůj přelet si prodloužil. Se stíhačkou La-5 obkroužil místa nad českým územím, jež byla jeho životu blízká.

Dne 14. května⁴⁹ se konal přesun celé divize na letiště do pražských Letňan. „Tak jsme přistáli v Praze a bylo to nejhezčí.“⁵⁰ O jejich přiletu, tedy o přiletu prvních československých zahraničních letců, se brzo vědělo a do Letňan se sjíždělo kvantum lidí, jež chtělo hrdiny vidět. Lákavé bylo i zhlédnutí příprav k přehlídce. Ta se konala dne 17. května a konkrétně se jednalo o přehlídku Prvního československého armádního sboru⁵¹

V Praze zažil František Fajtl svou první poválečnou tancovačku. Navštívil Václavské náměstí, kde pod sochou svatého Václava právě probíhala veselice, na níž se tancovalo za doprovodu harmoniky.

Po procházce Prahou se ještě téhož večera dostal do blíže neuvedené hospody na Malé Straně, kde narazil mimo jiné na nějakého hlupáka, co těžce

⁴⁷ FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 244.

⁴⁸ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 692.

⁴⁹ V tomto případě se rozchází určení času. Dle následujících pramenů se jednalo o:
- FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 243, 267.
- 14. května 1945.
- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 693. - 15. května 1945.

⁵⁰ - FAJTL, F. *Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003*.
- Viz textová příloha č. 12.

⁵¹ FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 268.

nesl svou válečnou nečinnost a jiným záviděl jejich úspěchy. I přes tento fakt se z večera stala pro válečného stíhače velice příjemná vzpomínka.⁵²

Pár dnů na to si vyžádal od velitele divize volno k návštěvě svých rodičů. Druhý den se vydal služebním vozem s řidičem do své rodné vsi Donín. Řidič zastavil ve vesnici a František Fajtl vykročil k bavícímu se hloučku. Nikdo ho zprvu nepoznal. Řekl: „Jsem Fajtl, letec.“⁵³ Skupinku tato informace neuvěřitelně zaskočila. V ten moment byl hřejivě a s láskou přivítán. Zjistil, že rodiče byli za války vězněni za jeho odchod do zahraničí, ale teď jsou již oba doma. Tatínek byl zdravý, ale maminka bohužel nemocná. Zbytek rodiny byl v pořádku. Dlouho si vyprávěli, ale ještě ten den se vracel zpátky do Prahy.⁵⁴

Během těchto prvních poválečných dnů se setkal se svou budoucí manželkou Hanou Chládkovou, dcerou učitele Chládky. Právě malou Hanku již před mnoha lety znal jako „...miminko, které ... na pavlači houpal v kočárku, když plakalo.“⁵⁵

Červenec roku 1945 rozhodl, že letadla První československé smíšené letecké divize přelétnou na Slovensko. Kbely a Letňany měly být uvolněny pro letadla československých válečných letců z Velké Británie. Fajtlovi kamarádi ze západní fronty se kvůli politickým machinacím dostali domů

⁵² FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 269 – 274.

⁵³ Tamtéž, s. 282.

⁵⁴ - RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 802.

- FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 283 – 285.

⁵⁵ - RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 802.

- FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 294.

až v srpnu.⁵⁶ „Rusáci nechtěli dovolit, aby přilítli.“⁵⁷

Dne 26. srpna 1945 se konala slavnostní přehlídka na Staroměstském náměstí, které předcházela pochod Prahou všech československých válečných letců. Touto událostí je zakončena kniha *Podruhé doma*. Závěrečnou větou je citace posledního bojového raportu: „Rozkazu této země jsme uposlechli, úkol jsme splnili.“⁵⁸

⁵⁶ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.
- Viz textová příloha č. 12.
- FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 295.

⁵⁷ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.
- Viz textová příloha č. 12.

⁵⁸ FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984, s. 298.

3 PRVNÍ POVÁLEČNÉ ROKY A PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ

Německo bylo definitivně poraženo a s tím padla i jeho moc. Hitlerovi hlavní nepřátelé, Velká Británie a Francie, sice zvítězili, ale ztratili svůj předválečný význam ve vedení Evropy. Příčinou bylo samozřejmě válečné vyčerpání. „Jeich zodpovědnost začaly pomalu přebírat Spojené státy, které však prozatím nebyly na novou úlohu zcela připraveny. Za této situace se Sovětskému svazu naskytla historická šance stát se druhou největší světovou velmocí a dominantní silou v Evropě. Stalin proto neměl v úmyslu tuto neopakovatelnou příležitost promarnit. Sféru svého vlivu, do níž náleželo i Československo, začal budovat již za války a upevňoval ji zvláště tam, kam došla jeho vojska.“⁵⁹

Z této skutečnosti jasně vyplývá, že formování nové československé poválečné armády neslo punc stalinovského vlivu. František Fajtl ve své knize napsal: „Brzy po válce jsme zaznamenali politický tlak z východu. Stále sílil a bylo jasné, že kdo se mu poddá, bude zvýhodněn, kdo půjde proti, bude zatracen.“⁶⁰ Stejnou citaci uvádí i Jiří Rajlich v publikaci o tomto válečném stíhači. Nemůžeme se tomu však divit, protože citovaná slova nám přináší Fajtlův názor na celou situaci. Ta je vystižena i názvem kapitoly, ze které citace pochází. Nese jméno „Začíná hon na čarodějnice.“⁶¹ Ještě než byly všechny tyto zmíněné tlaky jasné, vypadal jeho život a kariéra velice slibně.

Od roku 1945 byl členem Klubu spojeneckých důstojníků, kde měl funkci člena výboru. Prostřednictvím této organizace se stále setkával

⁵⁹ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 709.

⁶⁰ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 39.

⁶¹ Tamtéž.

s nejrůznějšími osobami i zahraničního původu.⁶² Na otázku, co chtěl dělat po válce, zda jeho záměrem bylo zůstat v armádě, odpovídal: „Já jsem byl důstojník z povolání, tak jsem musel zůstat.“⁶³ Po válce tedy sloužil dále v letectvu a měl hodnost podplukovníka.⁶⁴

Funkci velitele prvního stíhacího pluku dislokovaného v Letňanech vykonával již od jeho samotného založení. Dne 7. srpna 1945 zde přestal působit a dne 8. srpna 1945 byl přesunut k operační skupině prvního oddělení Hlavního štábu velitelství letectví.⁶⁵ Na tomto postu dlouho nepobyl. Dne 30. října 1945 se stal posluchačem třetího ročníku Vysoké školy válečné v Praze.⁶⁶ „Vysokou školu válečnou úspěšně absolvoval dne 22. srpna 1946.“⁶⁷ Následujícího měsíce se stal zatímním zástupcem velitele první letecké divize.

Roku 1947 vydal František Fajtl svůj druhý literární počín *Sestřelen!*⁶⁸, jenž byl téměř sepsán už během pobytu ve Velké Británii.

Dne 14. srpna téhož roku se v československém sboru Karla Farského v Lounech oženil se svou jedinou manželkou Hanou. V srpnu roku 1948 se jim

⁶² - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Protokol.

- Viz textová příloha č. 2.

⁶³ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

⁶⁴ V tomto případě dochází k nesrovnalostem v hodnosti F. Fajtla. Následující dokumenty uvádí:

- ABS, Mapy zpráv. Sig. Z-7-21. František Fajtl. – Plukovník.

- Viz textová příloha č. 8.

- VÚA – VHA, Kvalifikační listina F. Fajtla. - Podplukovník.

⁶⁵ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 711, 714.

⁶⁶ VÚA - VHA, Kvalifikační listina F. Fajtla.

⁶⁷ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 715.

⁶⁸ - FAJTL, F. *Sestřelen!* Praha : Naše vojsko, 1947.

- Viz textová příloha č. 13.

narodila první dcera Jana.⁶⁹

Dne 1. ledna 1948 pak povýšili pplk. gšt. Fajtla na post zatímního velitele první letecké divize. Do této funkce ho ustanovil náčelník hlavního štábu arm. gen. Bohumil Boček.⁷⁰

Dne 31. března 1948 se stal profesorem stolice letectva na Vysoké škole válečné v Praze.⁷¹ Jako lektor působil s plukovníkem Perníkářem a „...přednášel rovněž v kursu pro generály. Jako posluchači seděli v lavicích generálové Píka, Janoušek, Klapálek, Boček a další, celkem přes třicet hodnostářů z celé republiky.“⁷²

František Fajtl se podívoval, že on má přednášet takovýmto kapacitám v oboru, ale později zjistil pravý důvod. KSČ připravovala převrat a potřebovala na čas odklidit schopné činitele, jež by jim mohli plánovanou akci narušit.

Jeho učitelská činnost se však netýkala pouze generálů. Vedl „...kurs pro velitele útvarů – pluků, oddílů, perutí. Posluchači, mezi nimiž byli někteří velmi schopní, ambiciózní a vnímaví důstojníci ... byli nasazeni špiclové.“⁷³ To mělo i své následky, a tak přišla domluva od ředitele, aby neodpovídal na dotazy týkajících se zkušeností z Anglie.

Jednoho dne byl pozván František Fajtl na prověřovací schůzi školy. Zde mu byla položena otázka: „Jaký je váš názor na prezidenta Beneše?“⁷⁴

⁶⁹ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 806 – 807.

⁷⁰ - VÚA - VHA, Kvalifikační listina F. Fajtla.
- VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Ustanovení.
(Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

⁷¹ VÚA - VHA, Kvalifikační listina F. Fajtla.

⁷² FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 42.

⁷³ Tamtéž, s. 43.

⁷⁴ Tamtéž.

„Je to hlava státu, je naším vrchním velitelem, tak ho tak respektuji.“⁷⁵
Odpověď znamenala další krok k vyloučení z armády, prezident Beneš „...měl být zatracován, nebo alespoň pomlouván.“⁷⁶

Dne 26. května 1948 podal na Vysoké škole válečné přihlášku do KSČ. Je nutno říci, že to samozřejmě nebylo zcela dobrovolné. Nutícím prvkem byla celá situace poúnorové doby a k tomu dále i rodinné důvody. Vstup do KSČ představoval podmínku dalšího působení na Vysoké škole válečné v Praze a další činnosti v armádě. S manželkou Hanou tehdy již čekali dceru Janu.

Dne 1. února 1949⁷⁷, „...krátce před tím, než měl být povýšen na plukovníka generálního štábu...“,⁷⁸ dostal vynucenou dovolenou na tři měsíce a poté byl povolán do kanceláře velitele školy. „Omlouval se, řekl, že s námi byl spokojen a je mu to líto, že nás musí propustit na dovolenou s čekáním (slušnější vyhazov).“⁷⁹ Dne 1. listopadu 1949 byl oficiálně přeložen do výslužby. Do kvalifikační listiny mu však bylo již dne 30. ledna 1949 zapsáno: „Pplk. gšt. František Fajtl nenašel kladný poměr k lidově demokratickému řádu republiky. Proto byl přeložen ... do výslužby.“⁸⁰

V roce 2003 na otázku, jaké pro to byly důvody, odpověděl: „Že už pro nás nemají zařazení a že nejsme spolehliví.“⁸¹ Mikuláš Kroupa položil také stíhacímu pilotovi mimo jiné velmi zajímavou otázku:

⁷⁵ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 43.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ V záležitosti zvláštní dovolené jsou úředně uváděna dvě data:

- VÚA – VHA, Kvalifikační listina. – 1. únor 1949.

- ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Protokol. – 1. březen 1949.

- Viz textová příloha č. 2.

⁷⁸ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 721.

⁷⁹ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 43.

⁸⁰ VÚA - VHA, Kvalifikační listina F. Fajtla.

⁸¹ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

„A Vy jste věděl, že to nebude tento důvod, že to bude pravděpodobně z toho důvodu, že jste létal právě v RAF?“⁸²

Odpověď zněla: „No, podívejte se, to nevěděl nikdo. To byl takový zmatek, že jsme prostě nikdo z nás, kteří jsme potom byli hozeni do toho Mírova, ... nevíme, proč k tomu došlo.“⁸³

Během těchto událostí si našel místo pomocníka v Národním technickém muzeu na Invalidovně. Původně se chtěl dostat na letecké oddělení dopravy, ale tam mu plk. Květoň oznámil, že nebudou přijímat nové pracovní síly, ať to zkusí v technickém muzeu. Zde se mu tedy dne 1. dubna 1949 povedlo navázat pracovní poměr.⁸⁴ Novou práci shrnul takto: „Další dny jsem trávil celkem v pohodě. Našel jsem v kancelářích i mimo ně dobré lidi, přátele a velké fandý letectví.“⁸⁵

Jednou objevil doma ve schránce lístek. Stálo na něm: „Pane Fajtl, jdou po vás, zmizte.“⁸⁶ Každý se teď může ptát, proč neutekl za hranice, dokud to ještě šlo.

Rozhodl se zde zůstat kvůli své rodině. „Já, když jsem se vrátil, tak maminka byla zavřená a vrátila se z koncentráku s tatínkem a prosila mě na rukou, abych, sepla ruce – Františku, už nikdy prosím tě nás neopouštěj ... Tak jsem jí slíbil, že dokud bude živa, že ji neopustím. A samozřejmě manželku taky, tak jsem se rozhodl zůstat tady.“⁸⁷ Slib a víra pevného manželství ho udržela pevně doma.

⁸² - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Protokol.

- Viz textová příloha č. 2.

- FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

⁸⁵ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 43.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

4 ZATČENÍ, VYŠETŘOVÁNÍ A ZÁKON Č. 231/1948 SB.

Dne 6. října 1948 byl schválen a dne 10. října téhož roku vstoupil v platnost zákon č. 231/1948 Sb. Na ochranu lidově demokratické republiky⁸⁸, jenž byl vydán Národním shromážděním republiky Československé a který ovlivnil mnoho lidských životů.⁸⁹

Byl přímo „jak vyroben“ pro likvidaci a zneškodnění politických odpůrců a jedinců, co zpravidla dobře znali význam „západní svobody“. Ti se stali pro nově vznikající režim nebezpečnými, a proto nejsnadnější možností jejich odklizení bylo uvěznění popřípadě rovnou trest smrti.

Aplikaci tohoto paragrafu svěřil stát do moci Státního soudu. Ten byl zřízen zákonem č. 232/1948 Sb. a je nutno ho označovat pojmem „mocenský orgán“.

Paragraf č. 231/1948 Sb. byl součástí „mimořádné formy trestného zákona“. Znamenal prostředek sloužící k upevnování únorového puče, který spáchala menšina národa proti vůli většiny. Dominujícím potrestáním byl trest smrti a dalo se lehce odůvodnit.⁹⁰

Dalším významným druhem perzekuce byl odsun do TNP. Lidé po svém věznění často vyhledávali pomoc v psychologických zařízeních. Líčení tragických prožitků z TNP názorně ilustrovalo klinickým psychologům opravdové stavy „vymytí mozku“ a „vygumování osobnosti“.⁹¹

⁸⁸ Dále jen zákon č. 231/1948 Sb.

⁸⁹ - Sbírka zákonů a nařízení: Zákon č. 231/1948 Sb. Na ochranu lidově demokratické republiky.

- Viz textová příloha č. 1.

⁹⁰ KRATOCHVÍL, A. *Žaluji I*. Praha : Česká expedice, 1990. ISBN 80-900123-0-2, s. 32 – 33.

⁹¹ PONDĚLÍČEK, I. Jak zabít lidskou osobnost. *Literární listy*, 1968, č. 20. (Prostřednictvím publikace *Žaluji I*).

Mezi hlavní provinění vůči zákonu č. 231/1948 Sb. patřilo: trestné činy proti státu, velezrada, sdružování proti státu, pobuřování proti republice, hanobení republiky, vyzvědačství a nedovolené zpravodajství.⁹² Jednalo se tedy o zakotvené body, kterými se dalo téměř na každého něco vykonstruovat. Pomocí paragrafu č. 231/1948 Sb. „...odešlo více než 100.000 lidí ze 14 milionového národa do věznic a koncentračních táborů.“⁹³

V návaznosti na výše zmíněný zákon byl dne 25. října 1948 schválen paragraf č. 247/1948 Sb. O táborech nucené práce. Jedinci byli do TNP posíláni administrativní cestou, bez soudního rozsudku na dobu až dvou let.⁹⁴

V celé této problematice nesmíme vynechat roli StB. Má na svědomí zločiny padesátých let a byla vybudována po „vítězném únoru“ 1948. Stal se z ní hlavní nástroj komunistického teroru. Mezi příslušníky StB se nacházely nejhroší živly komunistické strany, např. protektorátní policisté aj. Nelze se tedy divit, že praktiky této státní složky byly velice blízké hrůzným metodám Gestapa.⁹⁵

StB pomocí zákonů ovlivňovala životy celých rodin. Muž byl většinou uvězněn, žena jako manželka nepřítele státu z práce propuštěna. Pak většinou přicházelo nucené vystěhování⁹⁶ a tvrdé narážky na děti ve škole, kterým mohlo být zakázáno i následně studovat na vysoké škole.

⁹² - Sbírka zákonů a nařízení: Zákon č. 231/1948 Sb. Na ochranu lidově demokratické republiky.

- Viz textová příloha č. 1.

⁹³ KRATOCHVÍL, A. *Žaluji I.* Praha : Česká expedice, 1990. ISBN 80-900123-0-2, s. 33.

⁹⁴ - VLČEK, T. TOTALITA.cz : *Vězeňství, historie období 1948 - 1952* [online]. © 1999 - 2012. [cit. 2012-10-28].

Dostupné na WWW: http://www.totalita.cz/vez/vez_hist_01.php.

- Sbírka zákonů a nařízení: Zákon č. 247/1948 Sb. O táborech nucené práce.

- Viz 5. kapitola.

⁹⁵ KRATOCHVÍL, A. *Žaluji I.* Praha : Česká expedice, 1990. ISBN 80-900123-0-2, s. 44.

⁹⁶ Viz 5. kapitola.

Většina vězňů odsouzených dle paragrafu č. 231/1948 Sb. byla později omilostněna. Dne 31. března 1968 byla v Praze založena organizace sdružující politické vězně komunistického režimu. Hovoříme zde o Klubu bývalých politických vězňů (Klub 231, K 231), kde byl generálním tajemníkem Jaroslav Brodský. Srpen roku 1968 přinesl nepříjemné změny a brzy následovalo rozpuštění této organizace.⁹⁷

Psal se 10. leden 1950. Na Krajském velitelství státní bezpečnosti v Praze byl vydán rozkaz, aby StB provedlo „...osobní a domovní prohlídku v bytě – místnosti/ech pana Fajtla Františka.“⁹⁸ Předmětem bylo pátrání po listinném, tiskovém a jiném materiálu pocházejícího z trestné činnosti dle zákona č. 231/1948 Sb. Úkolem byli pověřeni příslušníci StB skrytí pod služebními odznaky č. 504 a č. 2932.⁹⁹

Již za rozbřesku tohoto dne zazvonil v domácnosti Františka Fajtla, v ulici Přemyslovská 9, Praha Vinohrady, zvonek. Pro válečného letce si přišli tři muži¹⁰⁰ z StB. Hovořili o domovní prohlídce. Během ní se podívovali nad leteckou kombinézou z Anglie, kterou si nechal na památku. Nadřazeně mu ji hodili na zem a pokračovali dále. Nejdéle se zdrželi u pracovního stolu, kde měl uložené písemnosti. Při kontrole tohoto kusu nábytku bombardovali budoucího vězně konspiračními teoriemi o jeho protistátní činnosti. Byl odveden do Bartolomějské ulice s tím, že za hodinu bude zpět. Z jedné hodiny bylo sedmáct měsíců.¹⁰¹

StB si vedla podrobné informace. Díky tomu víme, že František Fajtl vážil při zatčení osmdesát kilogramů, měl zdravé zuby, bradku a knírek.

⁹⁷ - KRATOCHVÍL, A. *Žaluji I*. Praha : Česká expedice, 1990. ISBN 80-900123-0-2, s. 33.

- ŠÍR, V. K 231, Klub bývalých politických vězňů : *Úvod* [online].

© 1999. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://k231.fronta.cz/>

⁹⁸ ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Příkaz k prohlídce.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Podle materiálů StB se na zadržení a domovní prohlídce podíleli dva příslušníci.

Dle memoárů Františka Fajtla byli tři.

¹⁰¹ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 44 – 45.

Oblečen byl v šedém obleku, na něm tmavomodrý zimník se stejnobarevnou šálou a hlavu mu pokrýval světle hnědý klobouk. U sebe měl členskou legitimaci obce legionářské č. 58125, průkazku na dráhu aj. Jako vlastní věci byly označeny následující předměty: kožená náprsní taška; potravinové lístky; plnicí pero; 1.207, 70 Kčs aj.¹⁰²

Dne 10. ledna 1950 bylo okamžitě vystaveno potvrzení o domovní prohlídce. Vyplývá z ní, že nebylo nic závadného nalezeno, ani zajištěno. Alibisticky bylo dopsáno, že též nebylo nic poškozeno.¹⁰³ Během výslechu však vyšetřující žádali vysvětlení k nalezeným věcem při domovní prohlídce, jednalo se o náboje do pistole, pušku „Lefoš“ a leteckou uniformu.¹⁰⁴

František Fajtl strávil na velitelství v Bartolomějské ulici pravděpodobně tři dny.¹⁰⁵ V následující části této kapitoly se pokusím alespoň rámcově poskládat události těchto dnů.

Dne 10. ledna 1950 byl zajištěn,¹⁰⁶ 11. ledna 1950 s ním byl sepsán protokol,¹⁰⁷ 12. ledna 1950 byl teprve vytvořen zápis o zatčení¹⁰⁸ a vyhotoven koncept k zařazení do tábora nucené práce.¹⁰⁹ Ještě téhož dne byl přijat v TNP Mírov.¹¹⁰

¹⁰² ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Zápis o zatčení.

¹⁰³ ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Potvrzení o domovní prohlídce.

¹⁰⁴ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Protokol.

- Viz textová příloha č. 2.

¹⁰⁵ Dobu pobytu je velice těžké určit. V jeho memoárech (*Dva údery pod pás*) je časový rámec pobytu na velitelství v Bartolomějské ulici nespecifikován, přesto z nich vyplývá pouze jeden. Ve svých necelých jednadevadesáti letech hovořil o třech dnech, a to je již pravděpodobné.

¹⁰⁶ ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Příkaz k zajištění.

¹⁰⁷ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Protokol.

- Viz textová příloha č. 2.

¹⁰⁸ ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Zápis o zatčení.

¹⁰⁹ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Koncept.

- Viz textová příloha č. 3.

¹¹⁰ NA ČR, Správa Sboru nápravné výchovy. Evidenční karta, ev. č. 124.

Po zatčení a odvedení na StB byl František Fajtl předán do péče mladého příslušníka StB, jež ho střežil. Podobným způsobem pokračoval pravděpodobně celý den, proputoval několik kanceláří a již věděl, že za hodinu se domů nevrátí. Celou dobu myslel na svou rodinu a bál se, co bude dále v případě, že ho uvězní.¹¹¹

Jediná zpráva z následujícího dne, tj. 11. ledna 1950, je protokol¹¹², jenž byl zaznamenán zapisovatelkou Kovandovou. Z něj například vyplývá, že až do dubna roku 1948 nebyl nikdy politicky organizován, „...kdy po rozmluvě s některými kamarády komunisty ... vstoupil na jejich radu do KSČ.“¹¹³ Dne 8. ledna 1950 mu však bylo oznámeno, že přihláška nebyla uznána z toho důvodu, že neplatil členské příspěvky. Vyslýchající se též velice zajímal o veškeré výjezdy do zahraničí a o styky s českými letci, kteří též bojovali na západní frontě apod.¹¹⁴

Ke dni 12. ledna 1950 je již známo více skutečností. Zápis o zatčení nese toto datum, což poukazuje i na špatnou organizaci a liknavost StB. Nejvýznamnější dokument pro tento den představuje koncept k zařazení do tábora nucené práce. Jak jsem již výše uvedl, téhož dne došlo k transportu a přijetí v TNP Mírov.

Koncept vytvořil ústřední výbor, komise č. 1, a ta navrhovala zařazení do TNP podle zákona č. 247/1948 Sb. František Fajtl zde vystupuje jako reakčník, nepřítel dělnické třídy a vypočítavý prospěchář, který se omezil pouze na pozorování únorových událostí. Až poté se přidal k vítězné straně. Dokument se snaží poukazovat na jeho neúčinnost ve výstavbě republiky k socialismu. Hlavním obviněním bylo podezření, že zpravodajsky pracuje

¹¹¹ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 46.

¹¹² Ve svých memoárech (*Dva údery pod pás*) František Fajtl uvádí, že: „Kupodivu se mnou protokol nesešli a odešli.“ Protokol však nese jeho podpis a obsahuje informace, jež by StB bez vyslychaného nemohla vědět. Podpis je značně kostrbatý a působí nervózně. Lze tedy pouze spekulovat o podmínkách výslechu.

¹¹³ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Protokol.

- Viz textová příloha č. 2.

¹¹⁴ Tamtéž.

pro cizí diplomaty. Závěr samotného dokumentu přináší větu: „...a budiž proto dodán do TNP na dobu pokud možno nejdelší.“¹¹⁵

Také tohoto dne se pravděpodobně setkal s dalšími zatčenými. Jednalo se o jeho válečné kamarády, kteří bojovali během druhé světové války pouze na západě. Patřil mezi ně např. pplk. František Weber a špkt. Otta Hrubý. S touto skupinou byl následně internován v TNP Mírov.

Letcova manželka Hana s dcerou Janou byly během těchto událostí u rodičů paní Hany. Ti strávili u Fajtlů Vánoce a po nich společně odjeli do Loun. Po několika dnech se František Fajtl vracel sám do Prahy. Rodina zůstala s tím, že manželka byla nemocná a chtěla se doléčit.¹¹⁶

Den po zatčení, tj. 11. ledna 1950, dostala paní Hana zprávu od Ludvíka Němce. Byl to soused a též válečný letec, přesněji řečeno pilot Třistajedenácté bombardovací perutě. František Fajtl jim měl večer přijít pohlídat syna Borečka, protože s manželkou Drahuškou chtěli jít do divadla. Po zajištění samozřejmě večer dorazit nemohl a Němcovi se tedy začali bát, zda se mu něco nestalo. Nebyl k nalezení ani v práci, ani v případě nehody například v nemocnicích. Němcovi poté volali do školy v Lounech, kde učil otec Fajtlovy manželky, že jeho zeť není k nalezení. Fajtlův tchán neprodleně vyrazil do Prahy, ale našel pouze dopis adresovaný Haně Fajtlové. Byla předvolána na ministerstvo obrany, a to hned na příští den.¹¹⁷

Paní Hana na to dodnes vzpomíná se slovy: „Jela jsem ranním autobusem, abych dodržela stanovenou hodinu. Dozvěděla jsem se, že obývám třípokojový byt sama, že ho mám okamžitě vyklidit. Bránila jsem

¹¹⁵ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Koncept.

- Viz textová příloha č. 3.

¹¹⁶ - FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 45.

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 808.

¹¹⁷ - REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 223.

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 809.

se, že tam bydlím s manželem a dcerkou.¹¹⁸ Úředník ještě cynicky dodal, že už manžela nemá.¹¹⁹ Byla tak vystěhována¹²⁰, stále o manželovi nic nevěděla a vyklizení bytu již urgoval nový majitel – major Topinka, velitel Hradní stráže.

Z ministerstva obrany jela do jejich pražského, v ten moment již bývalého, bytu. Našla ho v nepořádku, vše bylo rozházené a v popelníku mnoho nedopalků od cigaret, přestože František Fajtl nekouřil. Cestu k informaci o svém muži hledala i hlášením na SNB. Původně to chtěla udělat správcová domu paní Kohoutová, ale paní Hana tak raději učinila sama. Ohlásila, že František Fajtl je nezvěstný. Jakmile udala původní zaměstnání pohřešovaného, byla odkázána na vojenské úřady. Přes známost s manželkou důstojníka StB Fialy, kteří bydleli vedle v domě, zjistila, že její manžel byl zajištěn orgány státní bezpečnosti. Více jí Fiala neřekl, přestože Františka Fajtla viděl na velitelství v Bartolomějské ulici.¹²¹

Po informaci o zatčení jejího muže seznámil Ludvík Němec paní Hanu s Věrou Weberovou. Jak jsem již výše řekl, její muž František Weber byl zajištěn též dne 10. ledna 1950 a s Františkem Fajtlem se během vyšetřování dostali do kontaktu. Manželky pak spolu objížděly věznice a hledaly své chotě. Vše bylo marné.¹²²

¹¹⁸ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 809.

¹¹⁹ REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 223.

¹²⁰ Viz 5. kapitola.

¹²¹ - FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 55.

- REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 223.

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 809 - 810.

¹²² FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 55 - 56.

První zpráva, jež paní Haně označila manželovo místo uvěznění, byl až dopis od něj samého. Přišel koncem měsíce ledna, ale napsán byl již dne 16. ledna.¹²³

Začátek dopisu hovoří i dnes sám za sebe: „Drahá Haničko a Janičko, jsem v Táboře nucených prací v Mírově na Moravě. Můžeš mi psát jednou měsíčně a poslat jeden balík.“¹²⁴

¹²³ - FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 59.

- Tento časový rozdíl zde činí samozřejmě doručení, ale je však nutno brát v potaz i skutečnost, že dopisy byly ještě před odesláním kontrolovány a cenzurovány.

- Viz 5. kapitola.

¹²⁴ Osobní korespondence Františka Fajtla. (Prostřednictvím publikací *Generál Fajtl* a *Dva údery pod pás*).

5 VĚZNĚNÍ, ŽIVOT NA MÍROVĚ A TNP

V této kapitole se dostávám k pobytu Františka Fajtla na Mírově. Je tedy vhodné říct také něco o TNP.

„Do života společnosti vstupovala instituce, jejíž zrod byl motivován pouze mocensko politicky jako odpověď na první krizi komunistického režimu. Do právního řádu vstupoval nový druh perzekuce občanů – rozsudky bez soudů, trest bez trestného činu. Do života vstupovala trestní instituce, o jejímž účelu neměli její iniciátoři zcela jasno, a o jejímž charakteru měli rozdílné představy.“¹²⁵

Národní shromáždění republiky Československé přijalo dne 25. října 1948 zákon č. 247/1948 Sb. O táborech nucené práce. Ministerstvo vnitra pokročilo v přípravě ke zřizování táborů, od října téhož roku zjišťovali pracovníci tohoto ministerstva možnosti pro jejich realizaci. Již 7. října 1948 byly vybrány pracovní tábory pro každý kraj v českých zemích, kromě krajů Pardubického, Jihlavského a Zlínského, na Slovensku bylo už táborů pět. Ke konci roku 1948 existovalo 3 490 míst v TNP v Čechách, 2 400 na Moravě a 3 660 na Slovensku.¹²⁶

Od října 1948 byly také zřizovány ústřední instituce pro řízení TNP a krajské komise pro zařazování osob. Na ministerstvu vnitra vzniklo samostatné oddělení a poté odbor III/b A, kde byl vedoucím H. Kuchta. Z odboru se stala později Správa TNP. V prosinci roku 1948 vznikly

¹²⁵ KAPLAN, K. *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*. Praha : nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-0-5, s. 88.

¹²⁶ - Sbírnka zákonů a nařízení: Zákon č. 247/1948 Sb. O táborech nucené práce.
- KAPLAN, K. *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*. Praha : nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-0-5, s. 79 – 85.
- JANÁK, D. – JIRÁSEK, Z. Vznik a existence táborů nucené práce v podmínkách zakladatelů období komunistického systému v Československu. In *Tábory nucené práce a další projevy mimosoudní perzekuce 1948 – 1954 : sborník z konference SÚ ČSAV a KH FF SU*. Opava : Filozofická fakulta Slezské univerzity, 1992, s. 8 – 10.

prostřednictvím ministerstva vnitra tříčlenné tzv. příkazovací komise. Dále jím byly vypracovány politické směrnice s pokyny k činnosti.¹²⁷

„Směrnice vymezovaly osoby, které měly být zařazeny do TNP, a členily je do několika skupin:

1. osoby vyhýbající se práci (např. tuláci, opilci),
2. osoby ohrožující hospodářský život, zvláště zásobování (např. nepoctiví obchodníci a národní správci),
3. osoby odsouzené podle zákona na ochranu republiky a hospodářství, proti černému trhu a po odpykání řádného trestu,
4. osoby odsouzené za správní přestupky,
5. osoby ohrožující lidově demokratické zřízení včetně těch, které zesměšňují a kritizují režim, vychvalují kapitalistický řád, pomáhají šířit nepravdivé zprávy, osoby, které před válkou zastávaly vedoucí místa v hospodářském a politickém životě, nebo mají bezpracné důchody,
6. osoby, které v bodech 1 – 5 umožňují činnost jiným.¹²⁸

V organizaci TNP docházelo neustále k velkým změnám, nejzávažnější však bylo jejich převedení do pravomoci StB roku 1949. „Na počátku roku 1950 disponovala diktátorská komunistická moc 28 TNP, v nichž se nacházelo 5 618 internovaných osob. Na konci tohoto roku šlo o 19 táborů s 3 522 perzekuovanými /z toho bylo 278 žen/. Pokud šlo o sociální složení perzekuovaných, nebyly politické špičky KSČ ani vedením StB příliš spokojeni. Situační zpráva totiž konstatovala, že 86,6% jsou dělníci a řemeslníci, pouze ze 13,4% šlo o příslušníky tzv. buržoazie. Bylo tedy rozhodnuto znovu přeškolit příkazovací komise.

¹²⁷ KAPLAN, K. *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*. Praha : nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-0-5, s. 85.

¹²⁸ Tamtéž, s. 85 – 86.

Vedení StB navíc doporučovalo sledování propuštěných chovanců.¹²⁹

Následující rok 1951 přinesl další reorganizaci. Dne 31. května přešly TNP pod správu ministerstva spravedlnosti. V průběhu tohoto roku pak došlo ke zrušení mnoha táborů. Prováděly se i různé kontrolní akce.¹³⁰

V TNP se také měnily pracovní podmínky. Internovaní muži pracovali většinou v dolech, hutích a stavebnictví; ženy pak v lehkém průmyslu a zemědělství. Výjimku tvořili trvale nemocní a důstojníci na Mírově, ti pracovali pouze v táboře.¹³¹

Postupné propouštění vězňených a následné rušení táborů bylo spojené především s rokem 1952. „Oficiálně byly TNP zrušeny k 31. 12. 1952, kdy byly přejmenovány na útvary přechodných nápravných zařízení...“¹³²

Na Mírově se nacházel jeden z pověstných a nejhorších TNP. Byl zřízen dne 22. dubna 1949 ve věznicí, jež se nacházela v původním středověkém hradě přestavěném v sedmnáctém století na barokní pevnost. Hned po druhé světové válce se stal Mírov vězením pro zločince, nacisty a představitele protektorátního režimu.¹³³

Založení mírovského tábora je spojováno s osobou generála Bedřicha Reicina, který předložil materiál *Návrhy na očistu letectva a opatření proti propuštěným důstojníkům*. Děsivým způsobem se zasloužil o jejich

¹²⁹ JANÁK, D. – JIRÁSEK, Z. Vznik a existence táborů nucené práce v podmínkách zakladatelů období komunistického systému v Československu. In *Tábory nucené práce a další projevy mimosoudní persekuce 1948 – 1954 : sborník z konference SÚ ČSAV a KH FF SU*. Opava : Filozofická fakulta Slezské univerzity, 1992, s. 11.

¹³⁰ Tamtéž, s. 12 - 13.

¹³¹ KAPLAN, K. *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*. Praha : nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-0-5, s. 97.

¹³² JANÁK, D. – JIRÁSEK, Z. Vznik a existence táborů nucené práce v podmínkách zakladatelů období komunistického systému v Československu. In *Tábory nucené práce a další projevy mimosoudní persekuce 1948 – 1954 : sborník z konference SÚ ČSAV a KH FF SU*. Opava : Filozofická fakulta Slezské univerzity, 1992, s. 14.

¹³³ BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 94.

izolaci. Přednostou oddělení ministerstva vnitra Antonínem Heclm byl, na příkaz náměstka ministra vnitra gen. SNB Josefa Pavla a Josefa Baudyš, vybrán Mírov jako „tábor pro těžší chovance, tj. nebezpečné“. Zásadní rozhodnutí však přijímal UPS, kde zasedali spolu s Reicinem generálové Ludvík Svoboda, Šimon Drgač, Jaroslav Procházka a Vladimír Drnec; konečné potvrzení pak vydával Vojenský komitét ÚV KSČ, jehož členy byli kromě výše jmenovaných (mimo gen. Drnce) Klement Gottwald, Rudolf Slánský, Antonín Zápotocký a další. Dá se tedy hovořit o kolektivní vině.¹³⁴

Vznikl tak speciální TNP pro armádní důstojníky, který byl postupně zaplňován v rámci akcí „D“. Jednalo se o krycí název pro nezákonné akce, lépe řečeno razie OBZ a StB, cílené proti vojákům z povolání propuštěným z armády. Akce „D“ byly též spojeny se zájmem získat byty vojáků pro nové příslušníky armády. Celkem jich proběhlo pět¹³⁵, a to v časovém rozpětí od 20. dubna 1949 do 11. září 1950. Během nich bylo zatčeno orientačně 250 vojáků.¹³⁶

V této souvislosti existovaly také Směrnice pro přesídlení rodinných příslušníků osob přikázaných do táborů nucené práce. O vystěhování rozhodovala příkazovací komise a veškeré náklady vzniklé s přesídlením a s případnou adaptací nových prostor si musela hradit vystěhovaná osoba sama.¹³⁷ Oficiální seznam vězňů v TNP Mírov čítá 289 jmen, režimu

¹³⁴ - BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 94 – 98.

- KRATOCHVÍL, A. *Žaluji I*. Praha : Česká expedice, 1990. ISBN 80-900123-0-2, s. 119.

¹³⁵ Jednotlivé fáze akce „D“ nesly přesné označení: D-1, D-2, D-3, D-4, D-5.

¹³⁶ - BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 98 – 100.

- KAPLAN, K. *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*. Praha : nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-0-5, s. 103.

¹³⁷ Sbíрка zákonů a nařízení: Směrnice pro přesídlení rodinných příslušníků osob přikázaných do táborů nucené práce. (Prostřednictvím publikace *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*).

se tak podařilo odstranit, izolovat a internovat dostatek nepohodlných osob a zároveň získat pro armádu velké množství obytných prostor.¹³⁸

Ostrahu na Mírově tvořili zvláště vybraní příslušníci SNB, a to především z Olomouckého kraje. „Velitelem tábora byl vrchní strážmistr Oldřich Kohlíček, který měl přezdívku Skala nebo Skála. Byl to muž nejen plnící na slovo rozkazy nadřízených, ale v důsledku vlastní krutosti a sadismu trápil a ponižoval vězně více, než mu bylo nařízeno. Velitel StB Karel Šváb mu údajně sdělil, že Mírov je 'likvidační tábor' a Kohlíček v těchto intencích opravdu často jednal. Vězně vítal se slovy, že 'odsud vede jen jedna cesta, a to támhle' a ukázal na věžeňský hřbitov nebo na káru. Osobně také vězně surově bil, nadával jim a ukládal těžké a nesmyslné tresty.“¹³⁹ Velmi krutý a sadistický byl též Kohlíčkův zástupce strážmistr Čestmír Carbol. Společně pak často trýznili své vězně již během příchodu do tábora.

Od počátku roku 1951 začal mít TNP Mírov problémy. Na kompetentní místa chodily stížnosti na mimořádně tvrdé podmínky. Nebyly povolovány návštěvy, zabavovaly se brýle apod. Dokonce na osobní přání generála Musila nebyl z Mírova nikdo propuštěn, přestože mu skončila doba trestu. Dne 27. března 1951 zde proto zahájila svou činnost prověřovací komise. Do jejího vyšetřování zasáhly znepokojivé informace (i pro komunistický režim) o jednom křídle StB. Na základě těchto šetření došlo k propuštění stovky internovaných v období od 27. dubna do 11. června 1951.¹⁴⁰

¹³⁸ - BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 99.

- BÍLEK, J. Vězni TNP Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 144.

¹³⁹ BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 103.

¹⁴⁰ JANÁK, D. – JIRÁSEK, Z. Vznik a existence táborů nucené práce v podmínkách zakladatelů období komunistického systému v Československu. In *Tábory nucené práce a další projevy mimosoudní persekuce 1948 – 1954 : sborník z konference SÚ ČSAV a KH FF SU*. Opava : Filozofická fakulta Slezské univerzity, 1992, s. 13 - 14.

Od poloviny června do poloviny července 1951 byli všichni mírovští vězni propuštěni. Pouze sedm osob se stalo výjimkou a byly přemístěny do TNP v Brně. TNP Mírov byl dne 18. července 1951 zrušen a v jeho zdech zůstala věznice spolu s internačním táborem pro katolické duchovní a řeholníky, kteří sem byly svezeni po násilném zrušení klášterů na podzim roku 1950.¹⁴¹

Jak jsem již zmínil v minulé kapitole, tak František Fajtl byl internován dne 12. ledna 1950. Na Mírově získal evidenční číslo 124, které mu náleželo po celou dobu ve vězení. Po jeho příjezdu byla vyhotovena evidenční karta s informacemi o trestaném. Válečný stíhač je v ní označen jako notorik. Předem je stanoveno datum propuštění 11. července 1950. Doba pobytu měla být půl roku, ale jak již bylo řečeno, byl vězněn celých sedmnáct měsíců.¹⁴²

Internace proběhla samozřejmě bez soudu. V minulé kapitole jsem také uvedl původní obvinění Františka Fajtla, tj. že: „Stýká se s cizími diplomaty a stává zde podezření, že pro tyto zpravodajsky pracuje v lid. dem. zřízení.“¹⁴³ Ve Výměru pobytu v TNP Mírov ze dne 16. ledna 1950 se však již operuje s jiným důvodem. „Bylo zjištěno, že jste osoba uvedená v § 2, odstavec 1, litery a, zákona č. 247/1948 Sb.“¹⁴⁴ Toto právní označení v sobě skrývalo následující: „(1) Do táborů budou zařazeny; a) osoby, které jsou starší 18 let, nepřekročily 60. rok věku a jsou tělesně a duševně způsobilé, ale práci se vyhýbají nebo ohrožují výstavbu lidově demokratického zřízení nebo hospodářský život, zvláště veřejné zásobování, a osoby, které jim to umožňují.“¹⁴⁵

¹⁴¹ BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 112.

¹⁴² NA ČR, Správa Sboru nápravné výchovy. Evidenční karta, ev. č. 124.

¹⁴³ - ABS, Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV. Koncept.
- Viz textová příloha č. 3.

¹⁴⁴ - VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Výměr. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).
- Viz textová příloha č. 4.

¹⁴⁵ Sbírka zákonů a nařízení: Zákon č. 247/1948 Sb. O táborech nucené práce.

František Fajtl se tak domníval, že byl označen za osobu štítící se práce, jejíž pracovní poměr je prý pouze fingoaný. O té skutečnosti, že od počátku se na uvěznění aktivně podílela Reicinova moc, ještě nevěděl, navíc je možné, že za jeho zatčení byl přímo odpovědný.¹⁴⁶

„Bylo to hrozně potupné ... když nás na nádvoří mírovské věznice vyklopili z antonů, okna byla doslova obsypána mukly, kteří se řehkali na plné kolo. Pak jsme zjistili proč: byli to bývalí gestapáci a esesáci, kteří tam seděli již od roku 1945. Dívali se na nás, kteří jsme proti nim celých šest let bojovali – a teď jsme s nimi byli pod jednou střechou. Dovedete si představit, s jakým triumfem to asi prožívali?“¹⁴⁷

Tak hovořil František Fajtl o své první vzpomínce na TNP Mírov. Dne 12. ledna 1950 byl příšerný mráz, po převozu do tábora byli chovanci¹⁴⁸ okamžitě rozděleni. Letec se dostal do sedmičlenné skupiny, kam dále patřili štábní kapitán Otta Hrubý, nadporučík Josef Novotný, npor. Ladislav Smutný, npor. Mirek Tuška, škpt. Jiří Charvát a štábní rotmistr Mužík. S nimi strávil pár dnů a poté byli rozmístěni do několika cel v prvním patře mezi „mazáky“. Ještě než došlo k přemístění, stihl se válečný stíhač setkat s hrstkou přátel, se kterou působil za války v zahraničí. „Mazáci“ představovali chovance, jež byli internováni na Mírov už dříve. Mezi nimi našel již velkou skupinu starých přátel, což umožňovalo alespoň částečné zlepšení psychického stavu. Byl opět mezi svými.¹⁴⁹

¹⁴⁶ - RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 726.

- BÍLEK, J. *Tábor nucené práce Mírov. Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 100.

¹⁴⁷ FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 5. 6. 1988. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

¹⁴⁸ Osoby umístěné v TNP nebyly označovány jako vězni, nýbrž jako chovanci. K zavedení pojmu „vězeň“ došlo až v polovině roku 1950. Výjimkou zůstaly TNP Mírov a „uranové“ TNP.

¹⁴⁹ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 48 – 52; 60 – 67.

Největší radost mu během prvních dnů v táboře způsobila zpráva o tom, že může napsat dopis domů. Bylo to 16. ledna 1950. Korespondenci s domovem

a možnost dostávat přilepšení na stravě přijal s ohromnou úlevou, dříve byla tato možnost velice komplikovaná.¹⁵⁰

Na práci byl přidělen do skupiny určené k výrobě provázkových povřísel do samovazačů obilí. Chovanci pracovali celý den, měli pouze přestávku na oběd. Z provázkových povřísel byl přeložen na výrobu skládacích metrů. Nakonec se stal výrobcem plechových chráničů ústí hlavní pušek. Za práci dostával mrzký plat, ze kterého si ještě musel hradit pobyt v TNP. Při jeho opuštění měl dokonce vůči TNP Mírov dluh 3.963,- Kčs. Hlavním relaxačním momentem, který alespoň psychicky přenášel Františka Fajtla a nejen jeho do volného světa, byl poslech varhan a zpěv při něm. Hrál na ně štábní kapitán Emil Špolc, který také mimo jiné složil mírovskou ukolébavku pro děti chovanců.¹⁵¹ Varhany se nacházely v naprosto zničené a zdevastované mírovské kapli.¹⁵²

Válečný stíhač měl být propuštěn dne 11. července 1950. Od slíbeného dne utekly již dva měsíce, a proto žádal sám v kanceláři o ukončení trestu. Učinil tak prostřednictvím velitelství TNP u ministerstva národní bezpečnosti. Výsledek byl oproti očekávání naprosto opačný, doba pobytu na Mírově mu byla ještě prodloužena. Dokument obsahující zdůvodnění podepsal sám gen. Bedřich Reicin. Lze se v něm dočíst pouze vykonstruované a nepravdivé informace o Františku Fajtlovi. Je nutno připomenout, že nebyl v takovýchto případech propuštěn žádný z chovanců

¹⁵⁰ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 58 – 59.

¹⁵¹ Viz textová příloha č. 5.

¹⁵² - RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 736, 738.

- FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 68 – 70.

Mírova. O to se postaral, jak jsem již řekl, především gen. Josef Musil z MNO.¹⁵³

Dne 2. listopadu 1950 byl stíhač ministerstvem národní obrany degradován z podplukovníka generálního štábu mimo službu na vojína v záloze. Krátce nato, 15. listopadu, ho kmenově přesunuli k Pomocnému technickému praporu 51 Mimoň.¹⁵⁴

Mírné uvolnění v poměrech TNP Mírov nastalo po odvolání a odsouzení velitele Kohlíčka a jeho zástupce Carbola. Nedoplatili však na surové týrání vězňů, nýbrž na trestnou majetkovou činnost. Tato událost je též spojena s listopadem roku 1950.¹⁵⁵

V době od 1. do 16. dubna roku 1951 probíhalo v TNP Mírov šetření, které vedl pplk. JUDr. František Kohout. Úkolem bylo vyřešit především případ čtyřiceti chovanců, kteří měli být již do konce dubna 1951 propuštěni. Ti se měli poté dostavit ve dnech 27. a 28. dubna téhož roku na referát do Olomouce, což by vedlo k propuštění. Ve výčtu vězňů se také objevilo jméno František Fajtl. V této souvislosti byl na něj vytvořen štábním

¹⁵³ - FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 76.

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 731 – 732.

- JANÁK, D. – JIRÁSEK, Z. Vznik a existence táborů nucené práce v podmínkách zakladatelů období komunistického systému v Československu. In *Tábory nucené práce a další projevy mimosoudní persekuce 1948 – 1954 : sborník z konference SÚ ČSAV a KH FF SU*. Opava : Filozofická fakulta Slezské univerzity, 1992, s. 13.

¹⁵⁴ - VÚA - SA, Osobní spis F. Fajtla. Přesun k PTP. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

- Rodinný archiv, oznámení o degradaci. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

¹⁵⁵ - RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.

ISBN 978-80-87567-12-8, s. 730 – 731.

- FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 92 – 93.

- BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4.

ISSN 0018-2583, s. 109 – 110.

strážmistrem Kobzou posudek ke dni 24. dubna 1951.¹⁵⁶

Posledním velitelem mírovského TNP je líčen jako člověk hloubavé povahy. Často byl prý zastáncem komunistického režimu, přesto je možné ho nazvat obdivovatelem politiky západních mocností. Jako pracovník je označen za pomalejšího. Kobza dále hodnotí jeho knihovnickou činnost, jež byla vedena ke spokojenosti všech. Celkově se choval slušně vůči všem. Byl oblíbeným a vyhledávaným vypravěčem vlastních válečných zážitků.¹⁵⁷

Den nato, 25. dubna, vyhotovila komise pro TNP Mírov návrh na jeho okamžité propuštění. Z tohoto návrhu ještě vyplývá, že byl soudruhy vnímán stále jako politicky neuvědomělý, ale „...nebyly zjištěny konkrétní důvody pro zařazení do TNP, které bylo neoprávněné.“¹⁵⁸ Propuštění na svobodu se již konečně blížilo.

Nebylo by dobré zapomenout uvést také informace o vězeňských potyčkách a týrání Františka Fajtla. Měl totiž velké štěstí a fyzickému teroru se vyhnul. Od Carbola, zástupce velitele, se dočkal pouze výhrůzek: „Kurva, Fajtl, vy mě serete! Ale vy mě dlouho srát nebudete. Já vás na tu káru dostanu!“¹⁵⁹ Károu byl samozřejmě označován vozík, na kterém byli odváženi především utýraní chovanci TNP Mírov. Je nasnadě si alespoň částečně

¹⁵⁶ - BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583, s. 111.

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 735.

- PENÍŽKOVÁ, X.; PTÁČKOVÁ, S. Českoslovenští letci působící za druhé světové války v RAF ve fondech Archivu bezpečnostních složek MV ČR. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2007, č. 5. ISBN 978-80-254-1126-1, s. 322.

¹⁵⁷ - ABS, Posudky na chovance po dobu jejich zařazení v TNP Mírov. Sig. E 7_9, inv. j. 7. Posudek na chovance ev. č. 124.
- Viz textová příloha č. 7.

¹⁵⁸ VÚA - SA, Osobní spis F. Fajtla. Návrh propuštění. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

¹⁵⁹ TIKOVSKÝ, V. Generál František Fajtl. *Přísně tajné! Literatura faktů*, 2007, č. 5. ISSN 1212-7620, s. 91.

představit, jak takové výroky člověku nabourávaly jeho psychickou stránku a zdraví. Nejvážnější incident však zažil přímo s velitelem Kohlíčkem.

V době plesů museli plést z chvojí girlandy. Venku byl velký mráz, a tak si se zbytky chvojí a větrovím ilegálně zatopili. Někdo je však udal veliteli tábora. Ten se okamžitě dostavil do cely a nutil Františka Fajtla, aby uhasil kamna kbelíkem vody. Na tuto zkušenost vzpomínal ve svých memoárech se slovy: „Chvilí jsem váhal. Rozzuřený dráb napráhl k ráně. Kamna hučela, plameny šlehaly až ven. Jestliže vodu vchrstnu do dvířek, stane se neštěstí. Hlavou mi projela spásná myšlenka a poradila. Popadl jsem vědro i druhou rukou a vyprázdnil ho na dolejšek kamen a ne dovnitř. Voda zasyčela a v mžiku se proměnila v obrovský mrak bílé páry, která nás všechny pohltila a zakryla. Byla příčinou, že ruka Kohlíčka chybila mou hlavu? Uvědomil si snad, že má kolem plno svědků a ucukl? Zřejmě však byl spokojen, že jeho příkaz byl vykonán, protože hned odešel.“¹⁶⁰

V roce 2003 při vyprávění tohoto příběhu a vzpomínce na možnou facku ještě dodal: „Pak jsem se dozvěděl, že oni četli, tihle ti chlapi, tu moji knížku *Sestřelen!* A tu mu někdo řekl, že já jsem to napsal. Tak jestli je to ono, nevím, to je jenom dohad. Ale mohl jsem ji dostat taky a nedostal jsem.“¹⁶¹

¹⁶⁰ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 95.

¹⁶¹ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

6 NÁVRAT Z TNP A „BÝVALÍ LIDÉ“

Než budu pokračovat dále v líčení života válečného stíhače Františka Fajtla, tak krátce odbočím k nechvalně proslulému pojmu „bývalí lidé“.

„Bývalí lidé“ byla uměle vytvořená kategorie, kde byly uvedeny potencionálně nebezpečné osoby pro komunistický režim. „Jejich výběr byl dán nikoliv jejich přímou protirežimní aktivitou, ale sociálním a třídním původem.“¹⁶²

Pojem sám o sobě se v terminologii StB vyskytoval od počátku padesátých let, ale až dne 3. ledna 1959 se začal používat oficiálně. „Bývalí lidé“ jako ucelená evidence nepřátel státního zřízení vznikla výše řečeného dne na rozkaz ministra vnitra. Tento post zastával Rudolf Barák, který byl též náměstkem předsedy vlády.¹⁶³

Evidence osob probíhala na úrovni okresních složek StB za úzké spolupráce s příslušníky VB. Vedle těchto oblastních evidencí byla vedena i celostátní v rámci operativní kartotéky prvního zvláštního odboru ministerstva vnitra.¹⁶⁴

¹⁶² KNAPÍK, J.; FRANZ, M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967, sv. I.* Praha : Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2, s. 168.

¹⁶³ - PENÍŽKOVÁ, X.; PTÁČKOVÁ, S. Českoslovenští letci působící za druhé světové války v RAF ve fondech Archivu bezpečnostních složek MV ČR. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2007, č. 5. ISBN 978-80-254-1126-1, s. 299.

- KNAPÍK, J.; FRANZ, M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967, sv. I.* Praha : Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2, s. 168.

- Vláda ČR : *Vláda Viliama Širokého* [online]. © 2009 – 2012. [cit. 2012-11-14].

Dostupné na WWW: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1945-1960-csr/viliam-siroky/prehled-ministru-24621/>

¹⁶⁴ KNAPÍK, J.; FRANZ, M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967, sv. I.* Praha : Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2, s. 168.

„Bývalí lidé“ zahrnovali různě zaměřené seznamy osob vytvořených z obyvatel Československa a díky této skutečnosti existovalo několik podkategorií:

1. velkokapitalisté (majitelé továren, velkoobchodníci, velkostatkáři, majitelé bank apod.) a bývalý management a technická inteligence (ředitelé a buržoazní odborníci v továrnách),
2. bývalí zástupci zahraničních podniků v Československu,
3. střední a větší rolníci (kulaci),
4. lépe situovaní živnostníci,¹⁶⁵
5. vyšší úředníci státního aparátu a vybraní bývalí příslušníci prvorepublikové armády, policie a četnictva a bývalí spolupracovníci bezpečnostních složek,
6. političtí nepřátelé,¹⁶⁶
7. představitelé církve,
8. již potrestaní nepřátelé režimu,
9. osoby, které se navrátily ze zahraničí,
10. vybrané kategorie kriminálních zločinců.¹⁶⁷

Zařazení do evidence „bývalí lidé“ neznamenalo zahájení aktivního vyšetřování, nicméně přinášelo aktuální přehled o činnostech zaevidované osoby. Význam tohoto označení byl však vcelku poznatelný i v běžném životě,

¹⁶⁵ Hlediskem bylo zařazení mezi plátce tzv. milionářské dávky v roce 1947.

¹⁶⁶ Široce pojatá skupina, do které byli zařazení bývalí funkcionáři a aktivní členové fašistických a nacistických organizací. Dále vyšší funkcionáři bývalých demokratických politických stran, různé spolky, organizace (Sokol, Junák aj.) a aktivní účastníci nekomunistického protifašistického odboje.

¹⁶⁷ - KNAPÍK, J.; FRANZ, M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967, sv. 1*. Praha : Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2, s. 168.

- PENÍŽKOVÁ, X.; PTÁČKOVÁ, S. Českoslovenští letci působící za druhé světové války v RAF ve fondech Archivu bezpečnostních složek MV ČR. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2007, č. 5. ISBN 978-80-254-1126-1, s. 299.

- Očíslovaný přehled neslouží jako oficiální seznam podkategorií.

neboť sloužilo ke kádrovým hodnocením a prověrkám. Občanům s nálepkou „bývalí lidé“ mělo také zabránit v možné sociální emancipaci. Nedostupnými záležitostmi se jim mimo jiné stalo jmenování do odpovědných funkcí v hospodářském a státním sektoru a jejich potomkům byl ztížen přístup ke studiu na vysokých školách.¹⁶⁸

Rok 1959 přinesl již 86 000 osob označených heslem „bývalí lidé“, následující dva roky zvýšily tuto cifru o dalších 32 000 jmen. V roce 1963 nastal pokles o zaevidovaných 10 000 občanů. Pro velkou kritiku ze strany členů KSČ¹⁶⁹ byla v únoru 1964 tato evidence zrušena, a to nařízením ministra vnitra. Tuto funkci zastával Lubomír Štrougal. Došlo tedy ke změně, která přinesla novou směrnici pod názvem „nepřátelské osoby“. Pro zařazení do této skupiny byl zpravidla nutný aktivní protirežimní postoj. Většina osob z kategorie „bývalí lidé“ byla vyřazena a také těžko bychom zde hledali nějakého člena KSČ.¹⁷⁰

Zpět k Františku Fajtlovi. Z TNP Mírov byl propuštěn dne 11. června 1951, a to po dlouhých sedmnácti měsících. Soudruh Čadek podepsal potvrzení, kde je uznáno Fajtlovo zařazení do tábora jako neoprávněné. Zároveň se v něm dále uvádí, že o propuštění rozhodl

¹⁶⁸ KNAPÍK, J.; FRANZ, M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967, sv. I.* Praha : Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2, s. 168.

¹⁶⁹ Řada členů KSČ měla prostřednictvím kategorie „bývalí lidé“ nevyhovující třídní původ.

¹⁷⁰ - PENÍŽKOVÁ, X.; PTÁČKOVÁ, S. Českoslovenští letci působící za druhé světové války v RAF ve fondech Archivu bezpečnostních složek MV ČR. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2007, č. 5. ISBN 978-80-254-1126-1, s. 299.

- KNAPÍK, J.; FRANZ, M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967, sv. I.* Praha : Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2, s. 169.

- VLČEK, T. TOTALITA.cz : *Lubomír Štrougal* [online]. © 1999 - 2012.

[cit. 2012-11-14]. Dostupné na WWW:

http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_strougall.php

ministr MNO na návrh zvláštní komise.¹⁷¹

Při vytouženém odchodu z Mírova byl nucen válečný letec ještě podepsat prohlášení, ze kterého vyplývá povinnost mlčenlivosti o veškerých událostech z TNP a o všem, co zde během svého pobytu zažil. Nedodržení tohoto závazku by znamenalo trestné následky.¹⁷²

Původní vlak domů, což pro něj v této době představovalo město Louny, nestihl, a proto k rodině dorazil až nočním spojem. Manželka Hana vytrvale čekala a dcera Jana šla už spát, takže svého táty se dočkala až ráno.¹⁷³

Po propuštění se musel hlásit na Zemském úřadě v Praze, kde dostal potvrzení v zalepené obálce a bylo mu řečeno, že dostane práci jako normální lidé, s výjimkou pracoviště jako bylo letiště, dráhy, určité továrny apod. Nakonec si musel bez pomoci úřadů najít práci sám. To trvalo dlouho, podniky se bály zaměstnávat poznamenaného člověka. Uplatnění našel až 7. srpna 1951 jako nádeník u stavebního podniku Betona. Místní vedoucí se mu snažil od začátku pomoci. Přijal ho se slovy: „Pane Fajtl, sedněte si tamhle ke stolu a budete nám něco kreslit. Za čas si můžete udělat nástavbu, potom stavitelské zkoušky, my vám pomůžeme.“¹⁷⁴ Po úspěšném startu nastal rychlý pád, prostřednictvím „kádrováka“ z Prahy se ocitl na stavbě, kde vytahoval hřebíky z latí a uklízel po zednicích. Později byl povýšen na hlídače lopat, krumpáčů a rýčů. Po určité době byl přeložen do Sdruženého komunálního podniku Louny. Během pracovní činnosti u tohoto podniku byl předvolán k výslechu na SNB. Dostavili se tam však příslušníci StB a snažili se získat Františka Fajtla pro vzájemnou spolupráci. Nabídku odmítl a při druhém předvolání

¹⁷¹ VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Komisioní potvrzení. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

¹⁷² VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Prohlášení. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

¹⁷³ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 812.

¹⁷⁴ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 106.

se stejným záměrem učinil opět to samé. Ve Sdruženém komunálním podniku Louny prodělal veškeré reorganizace až na Okresní stavební podnik Louny. Zde pak zastával funkce skladníka, pokladního, účetního a nakonec vedoucího národohospodářské evidence.¹⁷⁵

František Fajtl byl jako letec RAF zařazen také do kategorie „bývalí lidé“. Informace o něm jsou zde pouze rámcové.¹⁷⁶ Ale s jejich pomocí víme, že poslední změna v kartotéce byla provedena už v době, kdy pracoval jako účetní v Okresním stavebním podniku Louny.¹⁷⁷

Bohatěji působí dokument ze dne 27. dubna 1962. Jedná se o jednostránkový životopis, který je vcelku podrobný a pro základní představu čtenáře postačující. Existuje zde však jeden velice zarážející fakt, není uvedena jediná zmínka o TNP Mírov a jeho internaci. Jakoby tato část života vůbec neproběhla. V závěru ještě figuruje obava, která označuje Františka Fajtla jako osobu, o kterou by mohla mít zájem anglická zpravodajská služba I. S.¹⁷⁸

¹⁷⁵ - FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 106 – 108.

- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 738.

- FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

¹⁷⁶ Datum narození, stav, bývalá hodnost a zaměstnání, aktuální zaměstnání, politická příslušnost a bydliště.

¹⁷⁷ - ABS, “Bývalí lidé“. Sig. OB 1733MV.

¹⁷⁸ - ABS, Mapy zpráv. Sig. Z-7-21. František Fajtl.

- Viz textová příloha č. 8.

7 REHABILITACE V 60. LETECH

Měnící se společenské klima a přicházející uvolnění jsou dodnes symbolem šedesátých let. Tato skutečnost vznikla díky prohloubení krize oficiální ideologie. Naskytla se tak možnost srovnat vyspělou západní společnost se socialistickou realitou. Do sdělovacích prostředků začala pronikat západní kultura a některé publicistické pořady započaly veřejně hovořit o problémech společnosti.¹⁷⁹

Nemůžeme se proto divit, že tato doba byla spojena i s procesem rehabilitací tisíců neprávem postižených osob, mezi které patřil také František Fajtl. Rehabilitační komise zahájily svou činnost na podzim roku 1963.

Na počátku roku 1964 si vyžádala Okresní vojenská správa v Lounech posudky z pracoviště a bydliště bývalého stíhače. Ty vyzněly ve prospěch rehabilitovaného,¹⁸⁰ a tak byl dne 29. června téhož roku předvolán k rehabilitační komisi. Na tento moment vzpomíná i ve svých memoárech. Kdy na otázku, co by si přál jako odškodnění odpověděl: „Vraťte mi hodnost, jinak nic.“¹⁸¹

Z oficiálního dokumentu¹⁸² ještě vyplývá, že o rehabilitaci jednal s pplk. Ladislavem Novákem, kterému mimo jiné důsledně připomínal, aby se nezapomnělo na ostatní příslušníky pluku. Ve věci zaměstnání projevil

¹⁷⁹ VLČEK, T. TOTALITA.cz : 60. léta, obraz čs. společnosti na začátku tohoto období [online]. © 1999 - 2012. [cit. 2012-11-14].

Dostupné na WWW: http://www.totalita.cz/60/60_02.php

¹⁸⁰ VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Posudek OSP Louny na F. Fajtla pro OVS Louny z 25. 4. 1964. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

¹⁸¹ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 108.

¹⁸² - VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Zápis o pohovoru s F. Fajtlem na OVS Louny 29. 6. 1964. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

- Viz textová příloha č. 9.

zájem, zda by bylo možné umístění „...v oboru letecké dopravy jako organizační, nebo administrativní pracovník, neboť má tento obor v lásce.“¹⁸³

Touto cestou byla vrácena Františku Fajtlovi hodnost podplukovníka a dne 1. července 1964 byl dodatečně povýšen na plukovníka v záloze.¹⁸⁴

V roce 1964 zavítal na Slovensko první tajemník ÚV KSSS a předseda Rady ministrů SSSR Nikita Sergejevič Chruščov, který se tehdy ptal po Františku Fajtlovi. Pravděpodobně v této souvislosti byl dodatečně pozván na oslavy dvacátého výročí Slovenského národního povstání¹⁸⁵, jež se konaly v srpnu roku 1964 především v Bánské Bystrici. Celé rychlé pozvání prý proběhlo také na přímé přání maršála Krasovského. S Františkem Fajtlem přijeli na oslavy SNP i další veteráni pluku, kteří si nesli většinou podobnou minulost. Ve spojitosti s dvacátým výročím SNP obdržel Řád Rudé hvězdy.¹⁸⁶ Tato slovenská událost znamenala vůbec první oficiální vystoupení Františka Fajtla po dlouhých letech v ústraní.¹⁸⁷

Dne 7. května 1965 byl uzavřen jeho případ rehabilitace. Komise se dodatečně usnesla na vyplácení příspěvků za službu ode dne 1. května 1965 ve výši 500,- Kčs a přiznat vojenský důchod po dovršení šedesáti let fyzického věku.¹⁸⁸

¹⁸³ - VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Zápis o pohovoru s F. Fajtlem na OVS Louny 29. 6. 1964. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

- Viz textová příloha č. 9.

¹⁸⁴ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 740.

¹⁸⁵ Dále jen SNP.

¹⁸⁶ O dalších dvacet roků později obdržel také Řád Rudé zástavy.

¹⁸⁷ - RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 740 – 741.

- REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 259.

- FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 108.

¹⁸⁸ VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Zápis o pohovoru s F. Fajtlem v Praze 7. 5. 1965. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

Součástí rehabilitací byla i snaha nalézt postiženému kvalifikované zaměstnání. Jak je výše řečeno, tak František Fajtl se v tomto smyslu vyjádřil sám už během prvního pohovoru u rehabilitační komise. Na základě těchto skutečností byl s pomocí svého kamaráda Lájoše Ivaniče přeložen ke Státní letecké inspekci v Praze¹⁸⁹ (dnešní Úřad pro civilní letectví). Zde se stal dne 17. května 1965 samostatným inspektorem pro vyšetřování leteckých nehod. První rok musel dojíždět do Prahy z Loun, pak se ale mohl s rodinou vrátit do Prahy, kde konečně získali družstevní byt.¹⁹⁰

S nástupem do nové práce je spojen i posudek Stanislava Rejthara na Fajtlovu osobu. SLI ho požádala dopisem ze dne 2. března roku 1965 o osobní hodnocení. V něm vyzdvihl osobní vlastnosti a kvality, bojovou činnost, zásluhy Františka Fajtla a také jeho utrpení v padesátých letech.¹⁹¹

Ve věci rehabilitace jsem stále hovořil pouze o tzv. částečné rehabilitaci. K úplné, tedy soudní, scházelo ještě státní vyrovnání v záležitosti neoprávněného věznění na Mírově. O oficiální vyrovnání požádal na konci roku 1968, kdy už byl v platnosti zákon č. 82/1968 Sb. o soudní rehabilitaci. „Tehdejší justice se s jeho podáním vyrovnala poměrně rychle. Svým usnesením z 30. dubna 1969 Obvodní soud pro Prahu 6 konstatoval, že ‘rozhodnutí o zařazení do TNP je neplatné ... ledaže by už předchozí potrestání jasně ukazovala, že šlo o osobu práce se štítící, nebo nebezpečnou cizímu majetku,’ jak stojí v narážce na pravděpodobně původní motivy jeho ‘dodání’ do TNP. ‘Jelikož jmenovaný nebyl nikdy trestán, nemohl soud za dané situace jinak, než návrhu ... vyhovět.’“¹⁹²

¹⁸⁹ Dále jen SLI.

¹⁹⁰ - FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 113.
- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.
ISBN 978-80-87567-12-8, s. 744 – 745.

¹⁹¹ REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 264.

¹⁹² RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.
ISBN 978-80-87567-12-8, s. 741.

V této souvislosti se samozřejmě také nabízí otázka finančního odškodnění. O tuto problematiku se zajímal František Fajtl již během svého pohovoru u rehabilitační komise: „Dále měl dotaz, zda se vyplácí odškodnění za TNP Mírov. Bylo mu opověděno, že se nevyplácí.“¹⁹³ V roce 2003 o tom sám hovoří a vysvětluje, proč se finančního vyrovnání nedočkal: „Ne, já právě jsem byl nesouzen, čili proto jsem neměl ani právo na odškodné, nebo jenom částečné. Víte, to bylo zajímavý, že tam byli pronásledováni a odsouzeni soudem, ti dostali odškodné, a byli zavíráni lidi takzvaně nesoudně, mimosoudně a ti dostali odškodnění jenom částečné a krutý vyhazov a Mírov, kde to bylo pustý vězení, kde nás i bili a tak.“¹⁹⁴

¹⁹³ - VÚA – SA, Osobní spis F. Fajtla. Zápis o pohovoru s F. Fajtlem na OVS Louny 29. 6. 1964. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

- Viz textová příloha č. 9.

¹⁹⁴ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

8 PŘEDNÁŠKOVÁ A PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Během roku 1986 vznikl program Letecká historická sekce¹⁹⁵, která náležela k organizaci Klub přátel Národního technického muzea¹⁹⁶. Činnost LHS neprobíhala pouze v době komunismu, nýbrž ve svých aktivitách pokračovala i po roce 1989.¹⁹⁷

Hlavní náplní a smyslem LHS bylo v nejširším slova smyslu studovat dějiny československého letectví, a to i v mezinárodních souvislostech. Program sekce obsahoval řadu bodů, v jejichž případě je možno hovořit o netradiční svobodě v rámci jejich plnění a uskutečňování. V následujících odstavcích představím činnost LHS blížeji.

Klíčovým záměrem LHS bylo sdružování všech vážnějších příznivců historie letectví. Pro ně byly vytvořeny podmínky, ve kterých mohli prostřednictvím přednášek, publikací a osobního kontaktu poznávat nejnovější badatelské výsledky v oboru.

Existoval ještě jeden typ přednášek, které se měly konat alespoň čtyřikrát do roka. Byly zaměřeny na historii a současnost letectví a k nim bylo připojeno promítání filmů či diapozitivů. Každý snímek byl uváděn odborníkem patřícím mezi kapacity v dané problematice. Po jeho zhlédnutí následovaly debaty. Promítání v LHS při KP NTM představovalo pro diváky unikátní možnost, jak se dostat k filmům, které byly zakázané. Jménem Národního technického muzea byly „pro studijní účely“ získávány nejrůznější tituly z Ústředního filmového archivu.

Významnou částí programu LHS bylo rozvíjení spolupráce mezi členy sekce (veřejností) a Národním technickým muzeem „...v tom smyslu:

¹⁹⁵ Dále jen LHS.

¹⁹⁶ Dále jen KP NTM.

¹⁹⁷ Informace o LHS při KP NTM jsou čerpány z:

- Archiv NTM, LHS 1986 – 1990. Program činnosti LHS při KP NTM.

- Osobní vzpomínky PhDr. Jana Hozáka.

- upozorňovat na pozůstalosti po osobnostech z letec.,
- upozorňovat na pamětníky, kteří pracovali v oboru let.,
- využívat možností spolupráce při přípravách muzejních akcí významnějšího charakteru /výstavy, expozice/,
- pomáhat při zachraňování, soustřeďování příp. zpracování letecké dokumentace, při renovacích exponátů, různých konzultacích
- spolupráce při akcích a pořadech pro širokou veřejnost zejména pro mládež.¹⁹⁸

František Fajtl byl s touto sekcí samozřejmě ve styku. Pravidelně navštěvoval přednášky a promítání filmů. Přestože sám oficiálně nevedl žádnou z přednášek, jeho osoba nezapadla pouze mezi posluchače. S jistotou víme, že uváděl a svou předmluvou doplnil řadu promítaných snímků, jako tomu bylo mimo jiné i v případě filmu *Bitva o Británii*¹⁹⁹. Aktivně se zapojoval do debat, ze kterých se pak často stala neplánovaná přednáška vedená právě jeho slovem.²⁰⁰

Tato aktivita samozřejmě nebyla prostředkem, díky kterému má široká veřejnost vžité jméno Františka Fajtla do svého podvědomí, tím je totiž jeho bohatá publikační činnost. Paradoxně většina knih vznikla v době bývalého režimu a je nutno podotknout, že tímto faktem jsou některé jeho tituly lehce poznamenány.

Komunistický režim se podepsal na autorově tvorbě především obsahově. Musel v nich vynechat své letecké zkušenosti z Velké Británie a zaměřit se tak na východní frontu. Jeho knihy byly cenzurovány a je důležité

¹⁹⁸ Archiv NTM, LHS 1986 – 1990. Program činnosti LHS při KP NTM.

¹⁹⁹ POMO Media Group, s. r. o. Česko-Slovenská filmová databáze : *Bitva o Británii* [online]. © 2001 – 2012. [cit. 2012-11-14].

Dostupné na WWW: <http://www.csfd.cz/film/12611-bitva-o-britanii/> :

- Žánr: Válečný / Drama / Akční.

- Země původu / rok natočení / délka: Velká Británie / 1969 / 133 min.

- Režie: Guy Hamilton.

²⁰⁰ - Osobní vzpomínky PhDr. Jana Hozáka.

- Osobní vzpomínky PhDr. Lubora Václavů.

řící, že nesly zpravidla doslov, jenž byl sepsán historikem ve službách komunismu, např. doc. RSDr. Zdeňkem Šmoldasem, CSc. Vlasta Rejtharová vzpomínala na jeho texty se slovy: „...knihy měly obrovský úspěch, kazily je pouze vnucené přidané doslovy... (Fajtlovi se například stalo, že dostal knihu k podpisu, ale s vytrženým doslovem Z. Šmoldase).“²⁰¹ Za jasný příklad cenzury můžeme určitě považovat i změněnou předmluvu ke knize *První doma*.²⁰²

František Fajtl se jako publicista a spisovatel proslavil především díky svým memoárům²⁰³, publikovat začal však už před začátkem druhé světové války prostřednictvím novin. Jeho prvním článkem se stala zpráva z roku 1938 o Lindberghově pobytu v Olomouci. První knihou byly *Letecké povídky*²⁰⁴, jež vyšly v květnu roku 1944 ještě v Londýně pod pseudonymem F. Donín. V Československu se poté objevily v roce 1947 v upravené verzi pod názvem *Přítel mraků*²⁰⁵. Téhož roku spatřily světlo světa jeho první a snad i nejslavnější memoáry nesoucí jméno *Sestřelen!*, ve kterých se František Fajtl zabýval svým sestřelem od Artura Beeseho ze dne 5. května 1942 a následnou eskapádou okupovanou Francií a španělskými věznicemi. Tyto vzpomínky stihl poskládat na papír už za války, ale vzhledem k okolnostem vyšla kniha až po ní.²⁰⁶

S odchodem do důchodu získal bývalý pilot více času a začal tak tvořit další knižní memoáry. V této nové životní etapě vyšla roku 1974 jako první

²⁰¹ REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 282.

²⁰² - FAJTL, F. *První doma*. Praha : Naše vojsko/ČSPB, 1980, s. 7 - 8.
- Viz textová příloha č. 10.

²⁰³ Za memoáry jsou považovány následující tituly: *Sestřelen!*; *První doma*; *Podruhé doma*; *Bitva o Británii*; *Létal jsem s Třistatřináctkou*; *Dva údery pod pás*; *Z Donína do oblak*.

²⁰⁴ Viz textová příloha č. 13.

²⁰⁵ Viz tamtéž.

²⁰⁶ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KRÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 784 – 785.

publikace *První doma*²⁰⁷ a v roce 1984 kniha *Podruhé doma*. Z důvodu zákazu literární tvorby na téma bojů ve Velké Británii a Francii napsal alespoň oklikou knihu *Vzpomínky na padlé kamarády*²⁰⁸, která se dostala na pulty obchodů roku 1980. Pokračování memoárové tvorby přišlo až v době nového režimu. S rokem 1991 byly uvedeny na trh dlouho očekávané tituly *Bitva o Británii*²⁰⁹ a *Létal jsem s Tristatřináctkou*²¹⁰, kde se konečně mohl František Fajtl otevřeně podělit se čtenáři o vzpomínky na válečné období, které prožil ve Velké Británii. O dva roky později, tedy 1993, vyšla kniha *Dva údery pod pás*, s jejíž pomocí líčil události z března 1939 a perzekuci po „vítězném únoru“. Jeho poslední vzpomínková kniha, ve které se vracel ke svému dětství a k období první republiky, nese název *Z Donína do oblak*²¹¹ a její vydání se váže k roku 2000.²¹²

Memoáry nepředstavovaly jedinou literární činnost Františka Fajtla. Beletrizoval autentické příběhy československých letců do románu nesoucí název *Boje a návraty*²¹³. Román se poprvé objevil na trhu v roce 1987 a později roku 2000 pod novým jménem *Pouta nebes*. Rok 1992 přinesl titul *Generál nebe*²¹⁴, v němž autor píše o slavném stíhači Františku Peřinovi. Porevoluční doba dále přinesla knihu *Hrdina století*²¹⁵, kde se dočteme o beznohém stíhači RAF Douglasovi Baderovi, a publikaci *Velel jsem stíhačům*²¹⁶, která nám představuje Karla Mrázka. Za velké pomoci Františka

²⁰⁷ Viz textová příloha č. 13.

²⁰⁸ Viz tamtéž.

²⁰⁹ Viz tamtéž.

²¹⁰ Viz tamtéž.

²¹¹ Viz tamtéž.

²¹² RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 786 – 789.

²¹³ Viz textová příloha č. 13.

²¹⁴ Viz tamtéž.

²¹⁵ Viz tamtéž.

²¹⁶ Viz tamtéž.

Fajtla vyšly dva tituly, a to *Osud byl mým přítelem*²¹⁷, vydáno ještě před rokem 1989, a *Válčil jsem v poušti*²¹⁸. Válečný pilot a spisovatel se zabýval též překlady. Díky němu máme v českém jazyce následující publikace: *Britští letci v Sovětském svazu*²¹⁹ a *Zemřeli jsme pro Anglii*²²⁰. Díky své tvůrčí schopnosti psal také úvody a jiné části do mnoha dalších knih.²²¹ Vedle vyložené knižní činnosti zanechal za sebou František Fajtl celou řadu příspěvků do odborných periodik. Jedním z důkazů jeho spisovatelských kvalit bylo přijetí za člena Českého centra P. E. N. klubu.²²²

Za pomoci generála Fajtla a právě na motivy jeho knihy *Dva údery pod pás* vznikl později scénář k válečnému filmu *Tmavomodrý svět*.²²³

²¹⁷ Viz textová příloha č. 13.

²¹⁸ Viz tamtéž.

²¹⁹ Viz tamtéž.

²²⁰ Viz tamtéž.

²²¹ Například v knize *Dobří vojáci padli...* od Stanislava Rejtara, která v této práci slouží též jako zdroj, jsou Fajtlova slova to první, na co čtenář narazí.

²²² RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8, s. 793.

²²³ POMO Media Group, s. r. o. Česko-Slovenská filmová databáze : *Tmavomodrý svět* [online]. © 2001 – 2012. [cit. 2012-11-14].

Dostupné na WWW: <http://www.csfd.cz/film/8803-tmavomodry-svet/> :

- Žánr: Válečný / Drama / Akční / Romantický.

- Země původu / rok natočení / délka: Česko, Velká Británie, Německo, Dánsko / 2001 / 112 min.

- Režie: Jan Svěrák.

9 NOVÁ NADĚJE V PODOBĚ SAMETOVÉ REVOLUCE A ODKAZY MINULOSTI

V Československu nastoupil dne 17. prosince 1987 do funkce generálního tajemníka ÚV KSČ Miloš Jakeš. Od tohoto jedince nikdo nečekal změnu a odklon od komunistické ideologie. Uběhly dva roky a situace se změnila. Na Den lidských práv 10. prosince 1989 hodlala Charta 77 uspořádat protestní shromáždění. Předběhli ji však vysokoškoláci, kteří dne 17. listopadu uspořádali vlastní demonstraci. Její brutální potlačení bezpečnostními složkami vedlo k ještě větší nevoli obyvatel a k následnému pádu komunistického režimu v tehdejší socialistickém Československu.²²⁴

Události sametové revoluce a první měsíce roku 1990 prožíval s velkou nadějí i František Fajtl. Příchod svobody a změna režimu se nesly v duchu náprav křivd, a to nejenom spáchaných na něm, ale také na dalších bývalých vězních Mírova.

Františka Fajtla nejvíce trápila otázka spravedlnosti. Dříve pevní a zarputilí komunisté začali táhnout za jedno lano s revolucionáři a začali se chovat, jako by se vlastně vůbec nic nestalo. Deklarovaná kolektivní nevina schovala všechny jejich hříchy na společnosti a proradnou činnost na nevinných. Stále se musel tázat, jak je vůbec možné, že dostali za své nelidské činy ještě závratně vysoké odchodné a tučné důchody. Jasně vystupoval proti tomu, aby byli odměněni lidé na vysokých postech a generálové za to, že podporovali komunismus do poslední chvíle jeho existence v Československu. Tuto zmíněnou skutečnost uváděl s dalšími jedinci prostřednictvím sdružení zahraničních letců při Českém svazu bojovníků za svobodu jako nemorální jev potřebující nápravu. Vyslyšení nebyli

²²⁴ VLČEK, T. TOTALITA.cz : *Rok 1989* [online]. © 1999 - 2012. [cit. 2012-11-14].

Dostupné na WWW: <http://www.totalita.cz/1989/1989.php>

a kompetentní činitelé to raději nechápali. Parlament, kromě jednoho poslance, neprojevil dokonce o problematiku žádný zájem.²²⁵

Ani v roce 1995 nebyl schválen tzv. zákon o odboji („Zákon o ocenění některých účastníků národního boje za osvobození“). Poškození vojáci opět protestovali proti plošnému ocenění odbojářů. Někteří z nich se totiž zpronevěřili demokratickým principům, vstoupili do StB a odsuzovali své bývalé spolubojovníky. Tehdejší premiér Václav Klaus se tehdy vyjádřil, že za službu vlasti se neplatí. Nejednalo se však o mzdu za odboj, nýbrž o odškodnění za to, jak byli bojovníci ze Západu za svou válečnou činnost potrestáni. Záměrem odbojářů bylo pouze to, aby se jejich důchody rovnaly rentám těch, kteří v padesátých letech udávali a komplexně likvidovali životy vojákům západní fronty.²²⁶

Fajtlův smysl pro spravedlnost byl také těžce zklamán situací bývalého velitele TNP Kohlíčka. Zničil životy stovkám lidí a sám žil od sedmdesátých let spokojeně v Kanadě. Vypátral ho tam Joe Bílek, bývalý pilot Třistajedenácté čs. bombardovací perutě, který našel útočiště v Kanadě. Kohlíček bydlel ve městě Baurford v Ontariu.²²⁷ Prostřednictvím Joea Bílka poslal dne 24. července 1991 dopis důstojníkům internovaným v TNP Mírov.

Vrchní strážmistr SNB Kohlíček se ve svém dopise neustále obrací na vyšší instance. Jednou to byl Reicin, poté generální tajemník KSČ Slánský apod. Naprosto lživě ze sebe dělal v dopise hrdinu, když prý „ochraňoval“ chovance TNP Mírov. Ve své obhajobě také uvádí, že: „Na Mírově bylo prakticky ublíženo pěti-šesti lidem z celkového počtu kolem tří set.“²²⁸

²²⁵ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 120 – 121.

²²⁶ REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999. ISBN 80-86289-01-X, s. 267.

²²⁷ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 121 – 122.

²²⁸ - Dopis důstojníkům internovaným v TNP Mírov od velitele tábora Kohlíčka. (Prostřednictvím publikace *Dva údery pod pás*).
- Viz textová příloha č. 11.

Jak je známo, realita byla naprosto jiná. Velice zarážející je i fakt, že bývalý komunistický tyran použil v závěru svého dopisu citát sira Winstona Churchila.²²⁹

Po sametové revoluci byly československým válečným degradovaným letcům vráceny hodnosti, udělena povýšení a darovány uniformy. Bylo jim také umožněno podívat se opět na místa bojů ve Velké Británii. Pokud jde však o náhradu poškozených a odcizených movitých věcí a jiná odškodnění, tak nedostali nic.²³⁰

Povýšení Františka Fajtla do generálské hodnosti navrhl první polistopadový ministr národní obrany genplk. Miroslav Vacek. V dopise ze dne 19. března 1990 mu však František Fajtl sdělil, že povýšení přijme pod podmínkou, že povýšen bude i plk. v. v. Karel Mrázek. Dne 1. května téhož roku tak byli oba a ještě plk. Pavel Kocfelda povýšeni do hodnosti generálmajora. Během roku 1990 navštívil několikrát Pražský hrad. První audience u prezidenta Václava Havla proběhla dne 14. března a druhá dne 1. května 1990 k příležitosti výše zmíněného povýšení. Dne 9. května 1991 převzal tehdy nejvyšší čs. vojenské vyznamenání řád M. R. Štefánika III. třídy a od 28. října 2004 byl nositelem nejvyššího českého vyznamenání, řádu Bílého lva „Za vítězství“ III. třídy vojenské skupiny. V porevoluční době se dočkal ještě francouzského vyznamenání - dne 11. listopadu 1994 mu byl udělen vysoký řád Légion d' Honneur (Chevalier). František Fajtl byl ještě jednou povýšen, a to dne 8. května 2002, na generálporučíka ve výslužbě.²³¹

²²⁹ - Dopis důstojníkům internovaným v TNP Mírov od velitele tábora Kohlíčka.
(Prostřednictvím publikace *Dva údery pod pás*).

- Viz textová příloha č. 11.

²³⁰ FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 129.

²³¹ - RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012.
ISBN 978-80-87567-12-8, s. 756, 767, 768.

- FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 129.

- HAMMER, J. *Českoslovenští letci : František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008.

[cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>

Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.

Generálporučík v. v. Ing. František Fajtl zemřel dne 4. října roku 2006 v pražské střešovické nemocnici ve věku devadesáti čtyř let. K odchodu národního hrdiny vedla již delší cesta. Již dříve byl několikrát kvůli svému zhoršujícímu se zdravotnímu stavu hospitalizován, silou sobě vlastní však vždy hrdě bojoval dál. Jednoho dne již ne....

Přes veškeré své hrdinské zásluhy, přednáškovou a publikační činnost nám zde zanechal přímé poselství. Jedná se o dva krátké texty, které nebudu nijak parafrázovat, nýbrž nechám je tak, jak je napsal, popř. řekl sám František Fajtl.

„No, tak já bych v první řadě mladým lidem, kteří mají ještě páru, aby studovali, aby si vážili toho, že jsou svobodní, že můžou studovat a aby studovali jazyky. Aspoň angličtinu a němčinu. To je první, to je mladým lidem. Těm starším bych rád řekl, aby si vážili té vlasti a aby alespoň jednou do roka vyvěsili naše prapory, naše vlajky, ke kterým jsme vždy měli úctu...“²³²

„Dělejme všechno pro to, aby se ze sametové revoluce nestala záležitost s rysem frašky, nebo dokonce komedie. Nechtějme nízkou pomstu, ale snažme se o důstojnou, i důslednou obranu výdobytků revoluce ve smyslu: 'Co je odpustitelné, ať je odpuštěno, co se odpustit nedá, ať je pranýřováno, co je trestné, ať rozhodne soud.'“²³³

²³² - FAJTL, F. *Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.*

- Viz textová příloha č. 12.

²³³ FAJTL, F. *Dva údery pod pás.* Praha : DITA, 1993. ISBN 80-901214-4-6, s. 131.

ZÁVĚR

Cílem předkládané bakalářské práce je představit život známého československého letce, generálporučíka v. v. Ing. Františka Fajtla, po roce 1945. Po únoru 1948 zažil tento válečný hrdina a účastník bojů ve vzduchu na Západě i na Východě pronásledování, které vyvrcholilo jeho zatčením a sedmnácti měsíci věznění v TNP Mírov. Dále jsem se snažil zachytit vše podstatné ze života Františka Fajtla po propuštění z TNP, jeho rehabilitaci, přednáškovou i literární činnost a určité události po roce 1989.

Ve své bakalářské práci jsem jako prameny využil především dokumenty z ABS²³⁴ a vlastní vzpomínky Františka Fajtla, jež vyšly knižně.²³⁵ Krom toho jsem měl k dispozici záznam interview z roku 2003 a článek Václava Tikovského.²³⁶ Konfrontace publikovaných vzpomínek a oficiální dokumentace byla pro mou práci přínosná.

Nové a dosud neuveřejněné informace obsahují především materiály z ABS k osobě Františka Fajtla. Jsou překvapivě bohaté a nebyly zatím jako prameny využity. Některé archiválie mají sice v kopiích ve VÚA – SA

²³⁴ - Viz Seznam použitých pramenů a literatury.

- Viz textové přílohy č. 2, č. 3, č. 7, č. 8.

²³⁵ - Viz Seznam použitých pramenů a literatury.

²³⁶ - FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003.

- Viz textová příloha č. 12.

- Využil jsem tedy téměř neznámou nahrávku, která byla pořízena pro server www.pametnaroda.cz - POST BELLUM. Paměť národa : *František Fajtl (1912 - 2006)* [online]. © 2002 - 2012. [staženo dne 2012-10-28].

Dostupné na WWW: http://pametnaroda.cz/witness/recording/id/202?locale=cs_CZ

- TIKOVSKÝ, V. Generál František Fajtl. *Přísně tajné! Literatura faktů*, 2007, č. 5. ISSN 1212-7620, s. 91.

- Prostřednictvím tohoto článku jsem zjistil neznámou skutečnost, a to Fajtlův problémy se zástupcem velitele TNP Mírov Carbolem. O výhrůžkách zavraždění se doposud vůbec nehovořilo a František Fajtl o tomto psychickém nátlaku pomlčel.

v Olomouci, ale ty zřejmě nejsou zcela kompletní. Přestože je známá skutečnost o přednáškové činnosti bývalého válečného pilota, nebyla možnost se doposud setkat s informacemi o organizaci, která v rámci Národního technického muzea v Praze tyto aktivity zajišťovala.²³⁷

Během přípravy a psaní mé bakalářské práce vyšla rozsahem a bohatým fotografickým materiálem impozantní kniha Jiřího Rajlich a Jitky Režné *Generál Fajtl*²³⁸, vydaná k stému výročí narození našeho hrdiny. Popisuje celoživotní pouť válečného pilota, včetně období, kterým se zabývám ve své bakalářské práci. Osudy Františka Fajtla po roce 1945 však nezachycuje tak detailně, jako jeho válečnou životní etapu. Oproti tomu já jsem se zaměřil na perzekuci Františka Fajtla v obraze dokumentů komunistického režimu a letcových vlastních vzpomínek. Přináším proto celou řadu informací, které Jiří Rajlich a Jitka Režná ve své knize podrobně nezpracovávají či vůbec nezmiňují.

Poslední, devátou kapitolu své bakalářské práce, jsem záměrně uzavřel slovy Františka Fajtla, kterými kriticky charakterizoval polistopadovou dobu.

O generálporučíkovi v. v. Ing. Františku Fajtlovi bylo napsáno mnoho (a ne vždy zasvěcených) textů. Navíc on sám zmapoval vlastní život ve svých memoárech. Snažil jsem se proto události spojené s komunistickou perzekucí osoby Františka Fajtla co nejpodrobněji zdokumentovat. Jsem si ovšem vědom problematičnosti výpovědní hodnoty dokumentů komunistické StB. Celkem pochopitelně se jejich údaje občas rozcházejí s údaji v memoárech. Tyto rozpory jsem se pokoušel řešit důslednou kritikou pramenů a jejich srovnáním.

Osudy válečného hrdiny po roce 1945 byly mnohdy téměř stejně dramatické jako jeho bohaté válečné zážitky.

²³⁷ Archiv NTM, LHS 1986 – 1990. Program činnosti LHS při KP NTM.

²³⁸ RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8.

RESUMÉ

Bakalářská práce má za cíl představit život válečného hrdiny Františka Fajtla po roce 1945. V této jeho životní etapě se autor zaměřil na zatčení, věznění a celkovou perzekuci komunistickým režimem.

První kapitola přináší stručný životopis, který končí druhou světovou válkou. Následující blok kapitol se zabývá podrobnějším popisem jednotlivých fází života Františka Fajtla v období totality. Závěrečné kapitoly přibližují jak přednáškovou a publikační činnost stíhacího pilota, tak jeho vnímání sametové revoluce a následných událostí.

V bakalářské práci byla využita celá řada cenných primárních pramenů, které mají podpořit její autentičnost. V tomto ohledu je i textová příloha velmi bohatá.

Klíčová slova: „bývalí lidé“, František Fajtl, generál, memoáry, Mírov, RAF (Royal Air Force), rehabilitace, TNP.

The aim of this Bachelor Thesis is to portray the life of the war hero, František Fajtl after the year 1945. In this part of his life the author focuses on the arrest, imprisonment and the persecution by the Communist regime in general.

The first chapter shows a brief biography ended at the end of the World War II. Following block of chapters deals with more detailed description of František Fajtl's life in the era of the totalitarian regime. The closing chapters investigate both the lecturing and publishing activities of the fighter pilot and his perception of the Velvet Revolution and the following events.

Many valuable primary sources have been used in this Bachelor Thesis. These sources should support the authenticity of the work. The appendix is very rich in this way.

Keywords: „Former people”, František Fajtl, General, Memoirs, Mírov, RAF (Royal Air Force), Rehabilitation, TNP.

SEZNAM ZKRATEK

ABS	Archiv bezpečnostních složek
aj.	a jiní
apod.	a podobně
arm.	armádní
cit.	citováno
CSc.	kandidát věd
č.	číslo
čs.	československý
DFC	Disting Flying Cross
doc.	docent
ev.	evidenční
GC	Groupe de Chasse
gen.	generál
gšt.	generální štáb
I. S.	Intelligence Service
Ing.	inženýr
inv. j.	inventární jednotka
Kčs	Koruna československá
KP NTM	Klub přátel Národního technického muzea
KSČ	Komunistická strana Československa
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
let.	letecký
letec.	letectvo
LHS	Letecká historická společnost
MNO	ministerstvo národní obrany
NA ČR	Národní archiv České republiky
např.	například
npor.	nadporučík

NTM	Národní technické muzeum
OBZ	Obranné zpravodajství
OSP	Okresní stavební podnik
OVS	Okresní vojenská správa
P. E. N.	Playwrights, Poets, Essayists, Novelists
PhDr.	doktor filozofie
plk.	plukovník
popř.	popřípadě
pplk.	podplukovník
PTP	pomocný technický prapor
RAF VR	The Royal Air Force Volunteer Reserve
RAF	Royal Air Force
RSDr.	doktor sociálně-politických věd
s.	strana
Sb.	Sbírka
sig.	signatura
SLI	Státní letecká inspekce v Praze
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SNP	Slovenské národní povstání
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
st.	stupeň
StB	Státní bezpečnost
škpt.	štabní kapitán
tj.	to jest
TNP	tábor nucené práce
tzv.	tak zvaně
ÚV	ústřední výbor
v. v.	ve výslužbě
VB	Veřejná bezpečnost
VÚA – SA	Vojenský ústřední archiv – Správní archiv
VÚA – VHA	Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

1. PRAMENY

- Archivní prameny:

-> Archiv bezpečnostních složek:

- „Bývalí lidé“. Sig. OB 1733MV.
- Mapy zpráv. Sig. Z-7-21. František Fajtl.
- Posudky na chovance po dobu jejich zařazení v TNP Mírov. Sig. E 7_9, inv. j. 7. Posudek na chovance ev. č. 124.
- Vyšetřovací spis F. Fajtla. Sig. V-6614MV.

-> Archiv Národního technického muzea:

- LHS 1986 – 1990. Program činnosti LHS při KP NTM.

-> Národní archiv ČR:

- Správa Sboru nápravné výchovy. Evidenční karta, ev. č. 124.

-> Vojenský ústřední archiv – Správní archiv ČR:

- Osobní spis F. Fajtla. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

-> Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv ČR:

- Kvalifikační listina F. Fajtla.

-> Soukromé archivy:

- Kniha letů 2. perutě 1. let. pluku v SSSR (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).
- Oznámení o degradaci. (Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).

- Sbírka zákonů a nařízení:

- Směrnice pro přesídlení rodinných příslušníků osob přikázaných do táborů nucené práce. (Prostřednictvím publikace *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*).
- Zákon č. 247/1948 Sb. O táborech nucené práce.
- Zákon č. 231/1948 Sb. Na ochranu lidově demokratické republiky.

- Vydané paměti:

- FAJTL, F. *Dva údery pod pás*. Praha : DITA, 1993.
ISBN 80-901214-4-6.
- FAJTL, F. *Podruhé doma*. Praha : Naše vojsko, 1984.
- FAJTL, F. *První doma*. Praha : Naše vojsko/ČSPB, 1980.
- REJTHAR, S. *Dobří vojáci padli...* Praha : OSTROV, 1999.
ISBN 80-86289-01-X.

- Rozhovory:

- FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 28. 5. 2003. (POST BELLUM. Paměť národa : *František Fajtl (1912 - 2006)* [online]. © 2002 - 2012. [staženo dne 2012-10-28]. Dostupné na WWW: http://pametnaroda.cz/witness/recording/id/202?locale=cs_CZ)
- FAJTL, F. Záznam rozhovoru z 5. 6. 1988.
(Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).
- Osobní vzpomínky PhDr. Jana Hozáka.
- Osobní vzpomínky PhDr. Lubora Václavů.

- Korespondence:

- Dopis důstojníkům internovaným v TNP Mírov od velitele tábora Kohlíčka. (Prostřednictvím publikace *Dva údery pod pás*).
- Dopis Františka Fajtla z TNP Mírov.
(Prostřednictvím publikace *Generál Fajtl*).
- Osobní korespondence Františka Fajtla.
(Prostřednictvím publikací *Generál Fajtl* a *Dva údery pod pás*).

- Internetové prameny:

- HAMMER, J. Českoslovenští letci : *František Fajtl* [online]. © 2003 - 2008. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://cs-letci.com/ww2/raf/osobnosti/ff.htm>
Poznámka – Stránky jsou archivovány Národní knihovnou ČR.
- POMO Media Group, s. r. o. Česko-Slovenská filmová databáze : *Bitva o Británii* [online]. © 2001 – 2012. [cit. 2012-11-14]. Dostupné na WWW: <http://www.csfd.cz/film/12611-bitva-o-britanii/>

- POMO Media Group, s. r. o. Česko-Slovenská filmová databáze : *Tmavomodrý svět* [online]. © 2001 – 2012. [cit. 2012-11-14]. Dostupné na WWW: <http://www.csfd.cz/film/8803-tmavomodry-svet/>
- POST BELLUM. Paměť národa : *František Fajtl (1912 - 2006)* [online]. © 2002 - 2012. [staženo dne 2012-10-28]. Dostupné na WWW: http://pametnaroda.cz/witness/recording/id/202?locale=cs_CZ
- ŠÍR, V. K 231, Klub bývalých politických vězňů : *Úvod* [online]. © 1999. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://k231.fronta.cz/>
- Tiscali Media, a. s. OSOBNOSTI.cz. : *František Fajtl* [online]. © 1996 - 2012. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: <http://spisovatele.cz/frantisek-fajtl>
- Vláda ČR : *Vláda Viliama Širokého* [online]. © 2009 – 2012. [cit. 2012-11-14]. Dostupné na WWW: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1945-1960-csr/viliam-siroky/prehled-ministru-24621/>
- VLČEK, T. TOTALITA.cz : *60. léta, obraz čs. společnosti na začátku tohoto období* [online]. © 1999 - 2012. [cit. 2012-11-14]. Dostupné na WWW: http://www.totalita.cz/60/60_02.php
- VLČEK, T. TOTALITA.cz : *Lubomír Štrougal* [online]. © 1999 - 2012. [cit. 2012-11-14]. Dostupné na WWW: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/o_strougall.php
- VLČEK, T. TOTALITA.cz : *Rok 1989* [online]. © 1999 - 2012. [cit. 2012-11-14]. Dostupné na WWW: <http://www.totalita.cz/1989/1989.php>
- VLČEK, T. TOTALITA.cz : *Vězeňství, historie období 1948 - 1952* [online]. © 1999 - 2012. [cit. 2012-10-28]. Dostupné na WWW: http://www.totalita.cz/vez/vez_hist_01.php

2. LITERATURA:

- BÍLEK, J. Tábor nucené práce Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583.
- BÍLEK, J. Vězni TNP Mírov. *Historie a vojenství*, 1998, č. 4. ISSN 0018-2583.
- JANÁK, D. – JIRÁSEK, Z. Vznik a existence táborů nucené práce v podmínkách zakladatelů období komunistického systému v Československu. In *Tábory nucené práce a další projevy mimosoudní persekuce 1948 – 1954 : sborník z konference SÚ ČSAV a KH FF SU*. Opava : Filozofická fakulta Slezské univerzity, 1992.
- KAPLAN, K. *Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954*. Praha : nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-0-5.
- KNAPÍK, J.; FRANZ, M. *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967, sv. I*. Praha : Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2019-2.
- KRATOCHVÍL, A. *Žaluji I*. Praha : Česká expedice, 1990. ISBN 80-900123-0-2.
- PENÍŽKOVÁ, X.; PTÁČKOVÁ, S. Českoslovenští letci působící za druhé světové války v RAF ve fondech Archivu bezpečnostních složek MV ČR. *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2007, č. 5. ISBN 978-80-254-1126-1.
- PONDĚLÍČEK, I. Jak zabít lidskou osobnost. *Literární listy*, 1968, č. 20. (Prostřednictvím publikace *Žaluji I*).
- RAJLICH, J.; REŽNÁ, J. *Generál Fajtl*. Cheb : SVĚT KŘÍDEL, 2012. ISBN 978-80-87567-12-8.
- TIKOVSKÝ, V. Generál František Fajtl. *Přísně tajné! Literatura faktů*, 2007, č. 5. ISSN 1212-7620.